thomas de quincey

VERTIGO

RĂZBUNĂTORUL

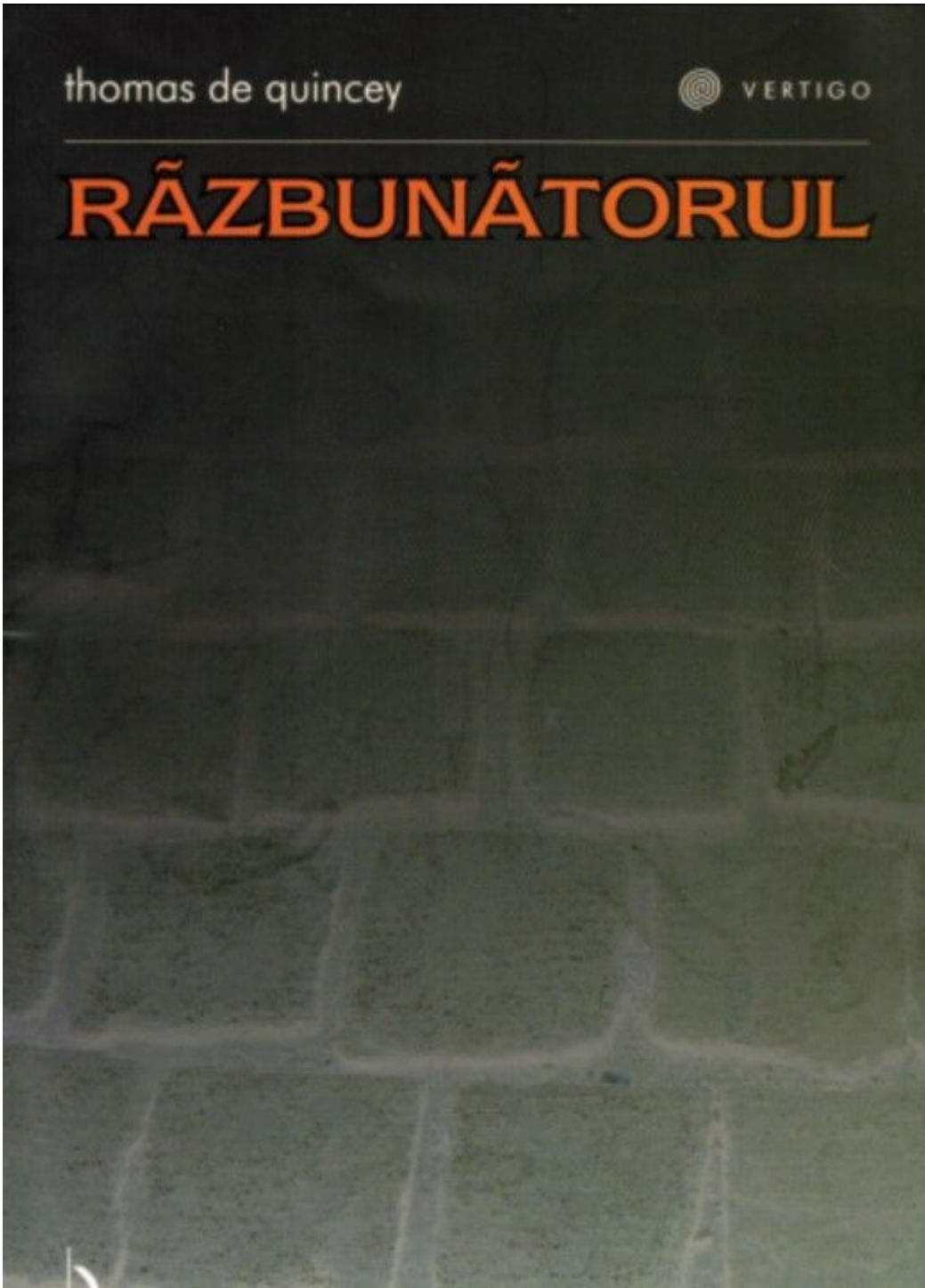

Thomas de Quincey

RĂZBUNĂTORUL

Seria teribilelor întâmplări, care au zguduit universitatea şi oraşul nostru liniştit din nord-estul Germaniei în anul 1816, are – deşi văzută de unii ca o simplă zvâcnire oarbă a unei patimi feroce rătăcind dezlănțuită printre oameni – ceva prea memorabil pentru a fi dată uitării sau lăsată fără un loc apar-te între însemnările vremii. însă, învățătura rămasă în urma acestor întâmplări este şi mai memorabilă, meritând atenția amănunțită a generațiilor următoare în truda lor de a făuri o umanitate mai bună.Trebuie să se țină cont, nu doar de cele petrecute şi cauza acestora, ci şi de toate întâmplările asemă-nătoare sau care au o oarecare legătură cu acestea, aşa cum, şi nu doar odată, învățămintele acestor întâmplări au fost primite cu luare-aminte de regii şi prinții creştini strânşi în adunare, într-adevăr, nicio altă nenorocire a celor întristați şi lipsiți de bucuriile inimii şi ale căminului nu merită un capitol separat în istoria obiceiurilor germane, a viețuirii societății, precum acest caz nemaiîntâlnit. Pe de altă parte, cine poate spune că există un istoric mai bun al acestor fapte, decât mine?

Eram pe vremea aceea, şi încă sunt, profesor la universitatea din oraşul care a avut trista onoare de a fi teatrul întâmplărilor. îi cunoşteam îndeaproape pe toți cei implicați, fie ei victime, fie agresori. Am fost de față de la început până

la sfârşit, martor la întreaga desfăşurare a acestei misterioase urgii, care sa abătut asupra iubitului nostru oraş cu puterea unui uragan din Indiile de Vest şi care a ameninţat serios, la un moment dat, să pustiască universitatea din cauza întunecatei bănuieli ce era îndreptată înspre membrii ei, stârnind reacţia firească de a-i alunga. în acest timp, familiile cele mai conservatoare şi mai de tradiţie ale oraşului trăiau cu intensitate teribilul sentiment de hidoasă nesiguranţă privindu-şi propria viaţă şi pericolele de nepătruns care le-au făcut să-şi calce pe inimă, să-şi sacrifice, cu orice ocazie, casele şi admirabilele grădini în schimbul zilelor fără blestemul panicii şi al nopţilor nepătate cu sânge. Pot spune, cu mâna pe inimă, că nimic din ce a putut mintea omenească să înţeleagă şi să conceapă nu a fost lăsat necercetat şi neîncercat Totuşi, iată tristul rezultat: cu cât aceste strădanii păreau a fi sigure să dovedească răul, cu atât mai mult au intensificat teroarea, şi, mai presus de atât, misterul, când au avut loc zece cazuri de masacru, în gospodării diferite, fără ca măsurile de siguranţă să fie de vreun folos cât de mic Dacă măcar aceste socoteli ar fi dat greş într-un fel care să poată fi înţeles, sau din vreo greşeală umană – ca, de pildă, ajutorul venit prea târziu – atunci, cu toate că pericolul ar fi crescut căpătând contururi mai precise, misterul, care i-a învăluit chiar de la început pe ucigaşi şi crimele lor, nu s-ar mai fi făcut simţit.

însă, aşa cum se prezenta situaţia, când, în zece cazuri di-ferite de camagiu, poliţia şocată – după o cercetare dintre cele mai amănunţite, care a durat zile în şir şi a pus la încercare răb-darea multora prin meticulozitatea investigaţiei – a afirmat, în final, că nu era vorba despre niciunul dintre scenariile gândite iniţial, că nu s-au găsit nici măcar urme de paşi îndreptaţi în direcţia aceea, atunci o suferinţă oarbă cauzată de frică i-a cuprins pe toţi locuitorii, mult mai grea decât orice chin al unui oraş

asediat şi aflat în aşteptarea furtunii inamicului victorios. Căci întunecatul, nesiguranţa şi nemărginirea sunt cu mult mai puternice în a stăpâni mintea decât pericolul cunoscut, măsurabil, palpabil şi uman. înşişi poliţişti, în loc să ofere siguranţă şi linişte, au fost cuprinşi de teroare. Sentimentul general, aşa cum mi-a fost descris de un cetăţean apăsat de teamă, pe care l-am întâlnit într-o plimbare de dimineaţă (căci simţământul atotstăpânitor de nenorocire publică spărsese orice barieră a rezervelor şi toţi oamenii discutau liber pe stradă, aşa cum ar fi făcut-oîn timpul zguduirilor unui cutremur), sentimentul era, chiar printre cei mai curajoşi, asemeni celui care pune stăpânire pe minte în vise – când eşti singur în somn, complet despărţit de orice posibilitate de a chema ajutor, departe de auzul apropiaţilor, când uşile care ar fi trebuit să fie închise sunt deschise sau descuiate când ar fi trebuit să fie ferecate de trei ori, când şi pereţii dispar, orice barieră este înghiţită de abisuri necunoscute, iar în jurul tău rămân doar cortine fragile şi o lume de beznă nesfârşită, unde întunericul şopteşte şi strigă întunericului, iar cel adormit e centrul din care iradiază întreaga ţesătură de haos şi prin mijlocirea ei, absenţele absolute, care sunt tăcerea şi întunericul, devin puteri dintre cele mai reale şi teribile.

Feţele fricii – ca ale oricărei alte înflăcărări, mai ales a celei trăite în comuniune cu alte câteva mii, când inima bate în înfrăţire cu un întreg oraş, străbătându-i toate chipurile, din castele până în cocioabe, tinere sau vârstnice, puternice sau neputincioase – sunt de folos la înălţarea şi transfigurarea firii umane, căci minţile josnice devin nobile, oamenii mărginiţi sunt înfiorati de elocinţă, iar, când lucrurile ajung la starea de criză, sentimentul public, făcut cunoscut prin glas, gest, deprindere sau cuvinte, este de o asemenea natură încât nici un străin nu ar putea să şi-l zugrăvească. în ceea ce mă priveşte, am putut să redau cu

precizie cele petrecute, datorită avantajului de a fi la faţa locului de-a lungul întregii desfăşurări a întâmplărilor şi, mai cu seamă, datorită poziţiei centrale pe care o ocupam în toate momentele cazului. Trebuie să adaug că un privilegiu de care nu s-a bucurat nici un alt locuitor al burgului nostru, sau nu în aceeaşi măsură, a fost că am cunoscut personal toate familiile care făceau parte din populaţia stabilă a oraşului, fie ele din burghezia locală, fie nou veniţi, împinşi de ultimele războaie să caute adăpost între zidurile noastre.

Era septembrie 1815 când am primit o scrisoare de la secretarul general al Prinţului M, un nobil cu legături în diplomaţia rusă, din care citez un fragment: „Pe scurt, doresc să recomand atenţiei domniei voastre, şi în termenii cei mai convingători cu putinţă, un tânăr pentru care însuşi ţarul şi-a exprimat cea mai mare apreciere. A luat parte la bătălia de la Waterloo ca aghiotant al unui înalt ofiţer olandez şi a fost decorat pentru meritele din acea zi îngrozitoare. Cu toate că, în împrejurările de atunci, a servit sub ordine engleze şi chiar este un englez de rang, nu face parte din serviciul militar al acestei ţări. A servit, aşa tânăr cum este, sub diferite flamuri, dintre care şi al nostru, mai cu seamă în cavaleria gărzii imperiale. Este englez prin naştere, nepotul contelui de E. şi presupus moştenitor al imensei sale averi. Circulă o poveste cum că mama sa ar fi fost o ţigancă de o frumuseţe nemaivăzută, ceea ce ar putea explica culoarea mai închisă a pielii sale, deşi nu e o nuanţă mai întunecată decât a celor mai mulţi englezi. El însuşi este una din făpturile cele mai reuşite ale lui Dumnezeu. Mama şi tatăl sunt însă amândoi morţi. între timp a devenit favoritul unchiului său, care l-a reţinut în Anglia după plecarea împăratului şi, pentru că acest unchi este acum în ultimul stadiu al bolii, succesiunea domnului Wyndham la averea familiei este inevitabilă şi probabil foarte apropiată.

Până atunci doreşte ajutor în ale studiului. Ca intelect, este printre cei mai de seamă oameni, aşa cum sunt convins că veți descoperi foarte curând, dar lungul său serviciu militar şi tumultul de neegalat al istoriei noastre europene, începând cu anul 1805, au intervenit (aşa cum puteți bănui) în instruirea lui şi l-au împiedicat să cultive cele ale minții, căci a intrat în cavaleria unei puteri germane pe când era doar un copil şi a trecut în serviciul uneia sau alteia dintre țări după cum a suflat uraganul războiului dintr-o parte sau alta. în timpul expediției franceze spre Moscova, a intrat în serviciul nostru, a devenit unul din favoriții familiei imperiale şi toate acestea fără să fi trecut de cel de-al douăzeci şi unulea an al vieții. Cât despre înzestrările şi experiența lui, acestea vor vorbi de la sine, sunt nenumărate şi din toate sferele vieții. Ceea ce vrea să învețe de la domnia voastră este greaca, dar nu trebuie să vă faceți nici un fel de griji. îşi asumă răspunderea pentru orice neplăcere pe care ar putea-o aduce, aşa cum face mereu, şi vă va răsplăti en prince. Zece ani de acum înainte vă veți aminti cu mândrie că ați înlesnit formarea unui om pe care noi, cei de la Sankt Petersburg, nu doar soldați, ci şi diplomați, îl socotim înzestrat şi capabil să ajungă un om de vază, un conducător de seamă între intelectualii creştinătății."

Au mai urmat două sau trei alte scrisori şi, în cele din urmă, totul afost orânduit, iardomnul Maximilian Wyndham a consimțit să se instaleze în austera mea locuință. Urma să îşi plătească masa şi un număr de servitori într-un apartament cu 12 camere. Avea acces nelimitat la bibliotecă şi un număr de privilegii publice acordate de autorități. Pentru acestea îmi plătea o mie de guinee şi deja, înainte de toate – drept mulțumire pentru ospitalitate oraşului – avându-mă pe mine ca intermediar, trimisese trei sute de guinee ca donație diferitelor instituții care se ocupau de educația săracilor şi a celor nevoiaşi.

Secretarul rus a purtat corespondența cu mine dintr-un orăşel german aflat la doar nouăzeci de mile distanță şi, pentru că avea mesageri speciali în serviciul său, discuțiile au avansat cu rapiditate, astfel că, la sfârşitul lui septembrie, totul era stabilit. Când fiece lucru a fost dus la împlinire, eu, care înainte n-am suflat nici o vorbă despre ce se petrecea, am dat frâu liber noilor veşti să se răspândească pe toată întinderea oraşului. E uşor de imaginat că o astfel de poveste, în ale cărei încă puține detalii era atât de mult romantism, avea să prindă viață în gura celor care o spuneau mai departe. De la bun început, faptul că era englez, amănunt care i-ar fi deschis oricând drumul spre inimile germane, era şi mai respectat datorită ultimelor războaie, în care, fără ajutorul compatrioților lui, orice încercare ar fi fost fără izbândă. Mai mult, era un englez cu rang, aparținând unei haute noblesse, apoi un soldat cu reuşite strălucitoare şi făcând parte dintre cei mai buni în profesiunea sa – tânăr şi totuşi plin de experiență, proaspăt întors din bătălii atât de groaznice cum nu s-au mai văzut de la Farsalia încoace, învăluit în nimbul favorurilor imperiale şi al atenției doamnelor de curte – şi, în ultimul rând (amănunt care singur ar fi fost de ajuns pentru a-şi câştiga un loc în inimile doamnelor), un Antinus de o neştirbită frumusețe, o statuie grecească pe buzele căreia a fost suflat duhul vieții de vreun Pigmalion modem. Un asemenea belşug de daruri şi talente adunate într-un singur om nu ar fi trebuit să aibă nevoie, pentru a străluci, de vulgara încununare (şi totuşi pentru mulți era încununarea şi culmea) a reputației de a fi bogat mai presus de închipuirile poveştilor şi/sau de nevoile basmelor. Impresia asupra societății noastre conservatoare a fost nemaivăzută. Toți discutau neîncetat depre formidabilul tânăr englez, fiecare închipuire feminină era încordată în încercarea de a-şi zugrăvi un portret personal al impresionantei lui apariții.

La sosirea sa în casa mea mi-am amintit un adevăr pe care îl aflasem cu ani în urmă. înțelepciunea spunea că e periculos să ai aşteptări prea mari, sfat general valabil, care e adevărat, însă, numai atunci când nu există argumente care să susțină şi să justifice aceste aşteptări. Dar, în orice împrejurare în care meritul trece dincolo de obişnuit, este bine să ridicăm aşteptările până la cel mai înalt prag. în orice este nemărginit, cele mai mari aşteptări vor găsi loc destul pentru a se împlini. în acelaşi timp, e clar că observatorul de rând, neavând măiestria gândului, nu va putea vedea ce se află nici în cea mai remarcabilă splendoare decât dacă este dinainte atenționat. Cu acest prilej, a fost în mod sigur de folos pentru cel asupra căruia se răsfrângeau atâtea aşteptări, că am fost prevenit să fiu cu luare aminte la o mulțime de lucruri. Avertismentul m-a făcut să fiu cu băgare de seamă la orice semn de măreție în persoana sa, dar aceasta se revărsa din toată ființa lui într-o asemenea măsură cum nu mi-a fost dat să văd şi nici o aşteptare pe care cuvintele o pot numi, nu ar fi putut fi înşelată.

Astfel de gânduri îmi alergau cu iuțeala luminii prin minte pe când ochii primeau privelişte splendorii şi a puterii care păreau să fi coborât din norii dinaintea mea. Puterea şi contemplarea ei într-o întrupare a grandorii excepționale au, negreşit, un efect fulgerător de potolire a tuturor nelinişt ilor. Calmul mi-a revenit imediat. L-am privit linişt it. Am făcut amândoi o plecăciune. în clipa în care şi-a ridicat capul din reverență, i-am prins privirea, ce era pe măsura nobilelor sale trăsături,

„Topind firea unei stele

în cea a cerurilor văratice".

şi, deci, menită să adăpostească sentimentele cele mai senine şi mai gingaşe. M-a surprins şi m-a umplut mai degrabă de uimire decât de milă să văd că, în ea, o licărire

de tristețe s-a sălășluit mai adânc decât îi este posibil tinereții și chiar firesc mâhnirii omenești, o tristețe care ar fi putut deveni profet al iudeilor de ar fi fost dăruită cu duhul nevoinței.

Trecuseră două luni de la sosirea domnului Wyndham. A fost prezentat întregii societăți înalte a locului și, nu mai e necesar să adaug, primit de toți cu bucurie și respect. Adevărul este că averea și poziția, onorurile militare, caracterul său, demnitatea firii, vădită prin gesturi și purtare, erau prea remarcabile pentru a-și permite cineva să îl trateze cu mai puțin decât considerația maximă. însă efectul înzestrărilor, subliniate și întărite de frumusețea sa rară, era prea puternic pentru calmul și stăpânirea de sine a oamenilor de rând și se înălța dureros de mult peste pragul propriilor lor valori pentru a se mai putea simți confortabil. Nu îi stătea în fire să fie rezervat, ba din contră. Firescul naturii sale era să fie deschis, direct, încrezător și aventurile sale de rătăcitor, dintre care cele mai multe fuseseră pe câmpul de luptă, îi imprimaseră în gesturi o adevărată franchețe militară. însă mâhnirea care îl stăpânea, oricare ar fi fost cauza ei, răcea și mărginea libertatea cu care se exprima, exceptând momentele când era reînsuflețită de prietenie sau dragoste. Efectul era stângaci și stânjenitor pentru toată lumea. Fiecare voce devenea nesigură și șovăitoare când intra în încăpere. Se așternea o tăcere apăsătoare și toți ochii, fără excepție, erau îndreptați asupra lui sau, înecați de timiditate, fixau po-deaua. Tinerele pierdeau, pentru câteva clipe, orice putere de a scoate mai mult decât un murmur confuz, silabe sau sunete doar pe jumătate articulate. De fapt, solemnitatea unei prime prezentări și totala neputință de a reveni la o conversație firească și destinsă făceau ca aceste scene să fie pline de tulburare pentru toți cei prezenți, fie ei în roluri de actori sau spectatori. Bineînțeles, nu era doar rezultatul pe care ar

fi putut să îl producă frumusețea masculină, oricât de eroică şi în oricâtă abundență. Se năştea, în parte, datorită însuşirilor extraordinare care se adunaseră în persoana lui, nu mai puțin datorită averii cât şi a firii sale, în parte, aşa cum am mai spus, din adânca tristețe şi gravitate glacială a purtării domnului Wyndham, dar, mai ales, datorită misterului derutant care o înconjura. Nu exista, prin urmare, nici o excepție de la aceste stări de venerație? Cum să nu. Era o inimă în care pasiunea atotstăpânitoare topise orice urmă de rezervă glacială. în timp ce restul lumii păstra un nedesluşit sentiment de adorație față de domnul Wyndham, Margaret Liebenheim auzise doar că există astfel de simțăminte față de el. Nu cred să mai fi fost o altă bătălie între două inimi câştigată mai strălucitor şi nici o prietenie mai fulgerător pecetluită. Nu am fost martor la prima întâlnire dintre misteriosul Maximilian şi această magnifică Margaret, astfel că nu am de unde să ştiu dacă a avut acelaşi tremur de stângăcie care a tulburat pe atât de multe dintre rivalele ei. Dacă da, trebuie că a dispărut înainte de prima lui privire care dezvăluia, mai presus de orice neînțelegere, îngenuncherea sufletului său şi capitularea inimii sale. Am fost prezent doar la cea de-a treia întâlnire, când orice umbră de stângăcie se mistuise, exceptând fireşte acea delicată reținere care nu se desparte de admirația arzătoare. Pentru Margaret era ca şi cum o nouă lume, pe care nu o credea posibilă printre oameni, ar fi răsărit înaintea ei. Părea o pasăre cu puterile nefolosite încă pentru zbor, neînțelese încă, ce de abia acum a găsit aerul potrivit care să-i susțină aripile şi să-i ispitească pornirile exuberante. Pe de altă parte, el găsise, nesperat, întruparea visurilor pe care le crezuse doar o închipuire la care merită să cugeti adânc uneori, dar care se va dovedi doar o himeră, căci nu exista femeia care să-i odihnească sufletul. întâlnise acum o realitate pereche care punea capăt oricărei căutări.

Astfel, orânduirea lucrurilor a adus doar fericire până în momentul de care vă povestesc. Puțini au întrezărit însă nefericita schimbare care se petrecea în ființa lui Ferdinand von Harrelstein, cu atât mai puțin eu. Era fiul unui baron german, un bărbat de familie bună, dar cu avere mică, ce pierduse ocazia de a se îmbogăți pe când făcea parte din serviciul prusac, dar mai târziu în viață dobândise destulă trecere pe lângă rege şi superiori din armată pentru a obține un post, în împrejurările cele mai prielnice pentru singurul său copil, mult îndrăgit tovarăş al anilor tomnatici ai sfârşitului şi fiu preaiubit, care mai avea o trăsătură ce îl făcea atât de drag tatălui său: înfățişarea lui readucea în sufletul baronului neştirbita amintire diafană a soției sale, care murise dând naştere acestui al treilea copil – singurul care supraviețuise mult după moartea mamei. Dorind ca fiul său să urmeze un curs de matematici complet, devenit acum Indispensabil pentru toți artileriştii din Europa, şi o înmănunchere de alte discipline de care el însuşi ar fi avut nevoie în cariera sa militară, baronul hotărâse să îşi țină fiul la universitatea noastră în ultimii şapte ani şi până acum, când împlinea al douăzeci şi treilea an de viață. în ultimii patru ani, locuise cu mine ca singurul învățăcel pe care îl aveam şi singurul pe care doream să-l am dacă nu ar fi fost splendida propunere a ofițerului rus ce m-a convins să revin asupra acestei decizii. Priceperea lui Ferdinand von Harrelstein, deşi nu era excepțională, făcea din el un elev bun, iar caracterul şi felul său de a fi erau atât de plăcute încât l-am prezentat peste tot şi a devenit flebețea tuturor, mai puțin a singurei persoane după atenția căreia tânjea. Margaret Liebenheim era cea pe care o iubea de ani de zile cu toată forța sufletului său şi la dorința căreia şi-ar fi dat şi viața. Simțea că în mâinile ei e cheia destinului său, că ea era cea care avea puterea să-l înalțe sau să-l arunce în gol.

L-am compătimit teribil la început, poate că şi după aceea. Curând însă, mila mea a încetat să fie amestecată cu respect. înainte de sosirea domnului Wyndham se arătase blând, chiar mărinimos. Nu cred să fi existat o aşa dureroasă răsturnare într-un suflet nobil aşa cum a fost aceasta. Bănuiesc că nici el nu şi-a dat seama de forţa pasiunii pe care o simţea şi singura scăpare, aşa cum am spus mereu, ar fi fost să părăsească oraşul, să îşi afle un ţel, fie în studiu, fie în profesiune. A luat însă aminte la vorbele mele, aşa cum ar face un somnambul visând cu ochii deschişi. Câteodată avea năluciri, temător şi agitat tresărea din nimic, alteori avea accese de mânie necontrolată, invoca vreo fiinţă absentă, se ruga stăruitor ameninţând o arătare fără trup, uneori se furişa în locuri izolate murmurându-şi sieşi cu ton şi vorbe de dojana care ar fi înmuiat şi cea mai aspră inimă. Totuşi, s-a făcut că nu aude singurul sfat care ar fi putut să-l ajute. Ca o pasăre aflată sub vraja unui şarpe cu clopoţei, nu reuşea să-şi adune puterile şi să facă efortul de a zbura.

„Porneşte cât mai ai vreme!" îi spuneam eu la fel ca şi ceilalţi, căci văzusem destul să mă tem de o catastrofă.

„Şi nu ne duce pe noi în ispită!" îi spunea confesorul când eram şi eu de faţă (deşi prusaci, cei din familia Von Harrelstein erau romano-catolici). „Nu ne duce pe noi în ispită! Aceasta e rugăciunea noastră de fiecare zi către Domnul. Deci fiind ispitit nu te îndârji, nu stărui în a face curte neluând seama la astă încercare. încearcă roadele absenţei, măcar pentru o lună." Bunul părinte a căutat chiar a-i da canon o absenţă oarecare. A fost însă nevoit să renunţe căci a văzut cum, neavând izbândă, ar fi adăugat la celelalte păcate ale băiatului şi pe cel al neascultării. Ferdinand însuşi i-a atras atenţia spunând:

„Cucernice părinte, nu fiţi, sub vălul îndepărtării mele de ispită, însuşi instrumentul care să mă împingă la o

despărțire de biserică. Nu țeseți capcane în calea mea, căci sunt şi aşa din belşug.” Bătrânul a suspinat şi a cedat. Apoi, din preaplin, din prea multă milă, compasiune, sfat, alinare şi batjocură – din pricina tuturor laolaltă – sărmanul animal hăituit „şi-a găsit refugiu în sălbăticie”. Dispărea zile în şir în ținuturile pustii ale pădurii, iar eu speram că era o plecare adevărată şi îndelungată, dar, vai! se întorcea în locurile nefericirii şi ale speranțelor îngropate, de fiecare dată, arătând tot mai mult ca o epavă a fostului său eu, iar odată am auzit, din întâmplare, un călugăr iscusit, a cărui mănăstire se afla la porțile oraşului, observând:

„lată unul gata de orice faptă şi orice suferință, de care vom auzi curând că este izvoditorul unei sinistre nenorociri, fie va fi o năpastă căzută pe capul lui, fie apăsarea unui păcat monstruos.”

Aşa stăteau lucrurile prin părțile noastre. Ianuarie se apropia de sfârşit, vremea devenea pe zi ce trece mai iernatică, vânturile puternice şi frigul ascuțit bântuiau pe străzile strâmte, totuşi, spiritul festiv sfida furtunile care urlau prin bătrâna pădure din împrejurimi. întâmplarea făcuse ca autoritățile oraşului să fie alese dintre negustori astfel că ospitalitatea locului era mult mai mare decât ar ft fost în oricare altă perioadă, căci fiecare membru al adunării organiza anual două evenimente în calitate oficială. Rivalitatea era atât de mare încât, de multe ori, un sfert din câştigurile anuale erau cheltuite pe aceste gale. Astfel, nici unul dintre ei nu era ridiculizat, căci fastul evenimentului era considerat o expresie oficială de mândrie, în onoarea oraşului, nu o strădanie de a se lăuda. Ca urmare a spiritului acestor petreceri bianuale, orice străin de rang era socotit un oaspete de vază, iar ospitalitatea comunității ar fi fost jignită în aceeaşi măsură dacă nu ar fi putut oferi aceste invitații sau dacă ele nu ar fi fost acceptate.

Ofițerul rus a fost astfel prezentat multor familii care nu ar fi putut spera la o asemenea onoare. în seara zilei despre care vă vorbesc, a douăzeci şi doua a lui ianuarie 1816, cei mai înstăriți membri ai oraşului erau adunați sub acoperişul unui negustor cu inimă de prinț. Din toate punctele de vedere, petrecerea era superbă şi am observat că muzica era printre cele mai de seamă pe care o auzisem de ani de zile. Gazda noastră era într-o dispoziție strălucitoare, mândru de cei adunați în casa sa, fericit de fericirea lor, încurajat de entuziasmul lor. Dansurile erau vesele, precum şi toate chipurile pe care le-a întâlnit privirea, şi au rămas aşa până ceasul a bătut miezul nopții, când s-a anunțat masa şi m-am gândit că iau parte la cel mai minunat banchet. Tânărul ofițer încununat de reuşite era într-o dispoziție splendidă, chiar şi melancolia aproape că-i dispăruse. De fapt nici nu se putea altfel! Alături de el şedea Margaret Liebenheim, sorbindu-i cuvintele, mai sclipitoare şi mai fermecătoare ca niciodată. Acela era locul pe care i-l rezervase gazda şi toată lumea ştia de ce. Unul dintre privilegiile dragostei: bărbații cedează locul, femeile se retrag. Chiar şi ea ştia, deşi nimic nu fusese vădit, care e motivul pentru care ocupa acel loc şi se aşezase cu o delicată îmbujorare, dar cu inima inundată de fericire.

Ofițerul s-a îndreptat să-i ceară domnişoarei Liebenheim următorul dans, iar ea s-a grăbit să accepte şi s-a retras în spatele unui grup, ferindu-se de câte un domn care se îndrepta spre ea. Muzica şi-a revărsat din nou ispititoarele valuri peste pulsurile avântate ale tinerilor prezenți, picioarele sprintene ale dansatorilor au răspuns iarăşi notelor şi încântarea a umflat iar velele nopții grăbite.Totul era superb! Deja se terminase un dans, câțiva păşeau în sus şi în jos, rezemați de brațul partenerilor, alții se odihneau după atâta osteneală, când... O, Doamne! ce țipăt! ce tumult crescând!

Toți ochii erau îndreptați spre uşă, fiecare încordat să desluşească ce se petrecea. însă, pe măsură ce grupul de oa-meni creştea blocând vederea, urechea era tot mai atentă la țipetele ce se îndesau. Domnişoara Liebenheim s-a îndreptat spre mulțime şi, cum era mai înaltă, putea să vadă deasupra doamnelor adunate acolo. în mijloc stătea o țărăncuță a cărei figură îi era cunoscută de câteva luni. Venise de curând în oraş şi locuia cu unchiul ei, un negustor ce stătea la nici zece uşi de casa Liebenheim, în parte în calitate de rudă, în parte ca servitoare de probă. Acum era extenuată din cauza tulburării şi a şocului. Un acces de panică pusese stăpânire pe ea şi se sprijinea, aproape înconştientă şi plângând, pe umărul unui domn, care se străduia să o liniştească. O tăcere mormântală îi apăsa pe cei prezenți, dintre care cei mai mulți nu cunoşteau cauza îngrijorătoarei întreruperi. Câțiva însă, care auziseră primele ei cuvinte precipitate şi confuze, văzând că nu vor mai primi alte amănunte, s-au năpustit din sala de bal pentru a da lămuriri la fața locului. Distanța nu era mare şi, în următoarele cinci minute, unii dintre ei s-au întors în grabă strigând mulțimii de doamne că ceea ce spusese fata era adevărat „Dar ce era adevărat?”Că unchiul ei şi toată familia Weishaupt fusese ucisă, că nici unul din ei nu fusese cruțat, adică domnul Weishaupt însuşi şi soția, niciunul din ei trecut cu mult de şaizeci de ani,

dar suferind de o boală care le îngreuna anii, două surori ne-măritate ale domnului Weishaupt de patruzeci şi patruzeci şi şase de ani şi o bătrână servitoare.

A mai avut loc un incident în timpul acestui recital de orori şi a urmărilor sale, care a devenit subiect de discuție chiar şi în orele când ceva aşa de înfiorător domina toate gândurile. Multe doamne au leşinat, printre ele şi domnişoara Liebenheim, care ar fi căzut dacă nu ar fi fost Maximilian s-o prindă în brațe. A durat mult până să-şi

revină şi, în agonia aşteptării, Maximilian s-a aplecat şi i-a sărutat buzele palide. Priveliştea a fost mai mult decât putea îndura unul dintre cei care stăteau în spatele grupului. S-a năpustit cu ochii lucindu-i ca unui tigru şi l-a lovit pe Maximilian. Era sărmanul maniac Von Harrelstein, care fusese prin păduri o săptămână. Mulţi s-au grăbit să-i oprească pumnul, temân-du-se că ar putea urma o nouă lovitură. Unul sau doi, cu mai multă trecere la el, au reuşit să-l conducă departe de locul cu pricina, în vreme ce Maximilian, atât de absorbit, nici măcar nu simţise lovitura.în timp ce-şi revenea, Margaret a fost foarte surprinsă că se afla în mijlocul unei mulţimi, cu toate acestea puritanii s-au plâns că a schimbat o privire plină de dragoste cu Maximilian, care nu ar fi trebuit să-i scape într-o astfel de situaţie. Dacă printr-o „astfel de situaţie", voiau să spună una aşa publică, trebuie să ne amintim şi că era una foarte tulburată, dar dacă se refereau la oroarea din acele momente, nicio situaţie nu deschide mai firesc inimile spre afecţiune şi iubire plină de încredere decât clipele în care încerci să te adăposteşti de scenele de teroare violentă.

O cercetare a avut loc chiar în acea noapte, sub privirile autorităţilor, însă era foarte întunecat. Bănuiala căzuse asupra unui negru, Aron, care fusese din când în când folosit la muncile mai grele de către familie şi fusese în casă chiar înainte de crimă. împrejurările erau de aşa natură că orice speculaţie, împotriva sau pentru vinovăţia lui, era imposibilă. Felul în care se apăra şi purtarea îi erau foarte reci, ba nu, de o indiferenţă batjocoritoare. Prima reacţie pe care a avut-o când a aflat că este bănuit a fost un hohot de râs dintre cele mai prieteneşti şi neafectate. A întrebat dacă un om sărac aşa ca el ar fi lăsat neatinsă atâta bogăţie câtă era la vedere în casă: ceasuri deşteptătoare aurite, veselă masivă şi tabachere din aur. Argumentul a înclinat mult balanţa în favoarea lui. Curând însă a fost întors împotriva

lui, căci un magistrat l-a întrebat cum de ştia că nimic nu fusese atins. Era adevărat, lucru care i-a şocat pe magistraţi: când au cercetat locul faptei, multe accesorii, bijuterii şi alte obiecte de ornament foarte scumpe erau peste tot şi aparent în locurile lor obişnuite. Obiecte atât de mici că şi în cea mai mare grabă unele ar fi putut fi luate. Mai ales un crucifix din aur încrustat cu pietre atât de mari şi de rare că singur ar fi fost o pradă de mare valoare. Totuşi, fusese lăsat neatins, atârnat într-o capelă micuţă, decorată magnific de una dintre surori. Altarul, un obiect splendid, cu toate cele de trebuinţă din materialele cele mai scumpe şi măiastru lucrate, era pregătit pentru liturghie. Crucifixul, la fel ca toate lucrurile din odaie, trebuie să fi fost observate măcar de unul din banda de ucigaşi, pentru că de aici fugise una din doamne şi de aici o urmărise criminalul. Cealaltă îmbrăţişase coloanele de aur care susţineau altarul şi îşi în-torsese, poate, ultima privire spre crucifix, căci un braţ îi era încă în jurul picioarelor altarului, cu toate că, în agonie, se răstumase cu faţa în jos, când magistraţii s-au năpustit pe uşă. Şi pe parquet-ul sau mozaicul neobişnuit din încăpere se vedeau încă urmele de paşi ale criminalilor. S-a sperat că acestea vor putea aduce vreo informaţie care să ajute la descoperirea măcar a unuia dintre ucigaşi. Erau însă dificil de văzut cu exactitate acele părţi ale urmei care se întindeau pe plăcile de mozaic negru şi aveau conturul mult mai nedesluşit decât cel al urmelor care mânjeau bucăţile albe sau colorate. Neîndoios, desfăşurarea cercetărilor a adus dovezi în favoarea negrului, căci urmele de paşi erau foarte diferite de ale sale şi mult mai mici, Aron având o constituţie masivă. Cât despre faptul că ştia cum fusese găsit locul şi că se apărase vorbind despre lipsa furtului ca despre ceva ce cunoştea îndeaproape, a lămurit că fusese unul dintre cei care intraseră primii în casă o dată cu magistraţii şi, pentru că

locul şi felul în care erau aşezate lucrurile îi erau familiare, o singură privire a fost de ajuns să se convingă că niciunul dintre obiectele de valoare cele mai la îndemână nu fuseseră mişcate, văzuse toate acestea înainte ca magistraţii să îl scoată afară cu restul mulţimii, mai mult de atât, îi auzise pe cei doi oameni ai legii care îl însoţeau şi pe cei din mulţimea agitată din stradă discutând această ispravă sângeroasă şi misterul care învăluia atâta aur, argint şi bijuterii neatinse.

Cam în şase săptămâni de la teribila întâmplare, negrul fusese eliberat cu o majoritate de voturi. în acest scurt răstimp avuseseră loc alte întâmplări, la fel de groaznice şi de misterioase. în prima crimă, deşi motivul era învăluit în întuneric şi de neînţeles, atacatorii erau doar asasini de rând, cu mijloace comune. Atacaseră o familie nepregătită şi neajutorată, îi despărţiseră şi îi atacaseră pe rând în timp ce încercau să scape (căci în acest prim caz toţi cei ucişi, cu o singură excepţie, încercaseră să ajungă la uşa ce dădea spre stradă), lucru care nu e de mirare, singurul semn de întrebare fiind în legătură cu motivul crimei. A urmat o nouă serie de cazuri, menite să-l lase pe primul în umbră. Nimeni nu putea fi acum luat prin surprindere, şi totuşi, tragediile ce ne-au trecut prin faţa ochilor, fie câte una plină de mâhnire, fie în grupuri înfricoşătoare, se pare că au stârnit o letargie asemeni cu cea a apoplexiei la toate victimele, fără nici o excepţie. O groază înveşmântată în necunoscut cuprinsese toate cugetele.

Trei săptămâni trecuseră de la uciderea domnului Weishaupt – cele mai tulburi trei săptămâni pe care le trăise acest oraş luat prizonier. Fiecare se simţea singur şi nevoit să se bazeze doar. pe propriile forţe. încercarea de a cere ajutor de la oraşele învecinate ar fi fost în van din cauza distanţei prea mari. Situaţia noastră era neobişnuită. De ar fi fost printre noi hoţi misterioşi, şansele unei vizite,

împărțite între atât de mulți, ar fi fost prea mici pentru a tulbura chiar şi pe cei mai slabi de înger, în timp ce pentru tinerii plini de viață, gata să-şi arate îndrăzneala, o asemenea aşteptare ar fi fost plină de fiorii nerăbdării. Dar ucigaşi! ucigaşi nemiloşi! înveşmântați în mister şi beznă – erau arătări prea înfiorătoare pentru a fi aşteptați fără frică de oricare dintre familii. Dacă ucigaşii şi-ar fi adăugat şi furtul la izvodul nelegiuirilor, ar fi devenit mai puțin cumpliți, nouă din zece oameni s-ar fi simțit uşurați, fiind astfel absolviți de pericolul unei vizite, iar cei care aveau pentru ce să se teamă ar fi ştiut că pericolul e propria lor bogăție şi ar fi folosit-o pentru a găsi metodele să se ferească. Lucrurile stăteau însă altfel şi nimeni nu bănuia care era lucrul care îl făcea nesuferit în ochii criminalilor. Imaginația era secată de atâtea încercări de a ghici cauzele care au stârnit atâta ură împotriva sărmanilor Weishaupt. Erau, într-adevăr, intoleranți într-o măsură care vădea o neputință a minții, dar asta nu stingherea pe nimeni în special, iar pentru mulți era o calitate. Tot la fel de adevărat este că mila lor era puțină pentru cei mai mulți, însă nemărginită pentru cei de o credință cu ei, şi, împiedicați de întunecatul lor ascetism să-şi risipească averea, aveau puterea să facă mult bine printre papistaşii săraci ai suburbiilor. Bătrânul domn şi soția sa erau întemnițați în casă din pricina unei boli care-i făcea neputincioşi. Nimeni nu-şi amintea să-i fi văzut ieşind de ani de zile. Cum, deci, sau când putuseră să-şi facă duşmani? în ceea ce le priveşte pe cele două fete bătrâne, erau slabe de înger şi uneori prea habotnice, dar numai în împrejurări prea neînsemnate pentru a atrage atenția sau pentru a stârni mânie din vreo parte.

Gândiți-vă, deci, că trecuseră doar trei săptămâni de când sărmanii Weishaupt fuseseră aşezați în strâmtul cavou pe care nici o voce criminală nu-l poate atinge. Liniştea nu

se întorsese încă între noi, însă straşnicele vibraţii ale panicii erau aproape stinse. Oamenii începuseră să respire mai liber şi, dacă ar mai fi trecut încă atâta vreme, rănile s-ar fi cicatrizat. Când, ascultaţi! un clopot de biserică vuieşte alarma – în noaptea limpede şi îngheţată, notele metalice se aud clar, solemn şi răscolitor. Ce poate să însemne aceasta? Am alergat în încăperea de deasupra locuinţei portarului şi, deschizând fereastra, am strigat către un om care se grăbea.

„Ce înseamnă toată larma aceasta, în numele Bunului Dumnezeu!"

Era unul din paznicii cvartalului. îi cunoşteam vocea, el o ştia pe a mea şi mi-a răspuns în mare grabă:

„O altă crimă bunule domn, la bătrânul consilier al oraşului, Albemass, şi, de data asta, nu au cruţat pe nimeni."

„Dumnezeu să ne păzească! A pus cineva blestem pe oraş? Ce se poate face? Ce vor face magistraţii?"

„Nu ştiu, bunuledomn. Am primit ordinsă fug la Călugării negri unde se ţine o altă adunare. Să spun că veniţi?"

„Da. Nu. Stai puţin. Nu contează, mergi înainte, voi veni şi eu curând."

Imediat m-am îndreptat spre camera lui Maximilian. Dormea întins pe divan, lucru care nu mă mira, căci de dimineaţă luase parte la o vânătoare de cerbi. Chiar şi în acest moment, atenţia mi-a fost atrasă de două lucruri şi m-am oprit să privesc. Unul era însuşi Maximilian. O fiinţă atât de misterioasă pentru care alte lucruri aveau întâietate, chiar şi în astfel de momente, iar trăsăturile lui cuprinse de somn care, aşa cum se întâmplă uneori, aveau o cu totul altă expresie, mi-au readus în minte o imagine confuză a aceloraşi trăsături văzute în cu totul alt timp şi loc. Dar unde? Nu reuşeam să-mi amintesc, deşi mai avusesem acest gând şi cu altă împrejurare. Celălalt lucru era un portret în

miniatură pe care Maximilian îl ținea în mână. Se pare că adormise uitându-se la el şi mâna care îl ținea alunecase pe divan şi stătea să cadă. Am luat portretul şi l-am cercetat cu luare aminte. înfățişa o doamnă cu pielea măslinie a orientalilor şi trăsăturile cele mai nobile care pot fi imaginate. Oricine s-ar fi gândit că o astfel de doamnă, cu cârlionții ei întunecați şi ochi de împărătească, nu putea fi decât soția favorită a unui Amurath sau Mohamed. Ce era ea pentru Maximilian sau ce a fostl Căci, judecând după lacrima pe care o văzusem odată vărsată pe acest portret când credea că nimeni nu-l vede, am presupus că pletele ei negre erau deja una cu pământul şi numele ei lângă al celor dispăruți. Probabil îi era mamă, căci veşmântul îi era împodobit cu perle şi vădea una dintre frumusețile cele mai de rang. Am suspinat gândindu-mă la sumbra melancolie a fiului ei, dacă Maximilian era acesta, care avea probabil legătură cu destinul măreței frumuseți din fotografie, întrucâtva trufaşă, dar în acelaşi timp nobilă, mărinimoasă, insuflând încredere prin trăsăturile-i fine. Punând portretul pe masă, l-am trezit pe Maximilian şi i-am spus groaznicele veşti. A ascultat cu atenție, fără să spună nimic, dar a propus să mergem împreună la întrunirea de la Călugării negri. S-a înroşit când a zărit portretul pe masă şi, drept urmare, i-am spus deschis cum îl găsisem şi că mi-am permis să îl admir câteva clipe. Şi-a apăsat buzele pe el într-un gest tandru, a suspinat adânc şi apoi am plecat împreună.

Trec peste starea de tulburare în care am găsit adunarea. Teama sau, mai degrabă, oroarea nu era sol al armoniei. Mulți au discutat cu prea multă aprindere propunerile care s-au făcut, iar Maximilian fost singurul pe care l-au ascultat. A sugerat o patrulă călare pentru fiecare cvartal. în calitate de membru al universității, a propus formarea unei gărzi dintre studenți care să patruleze prin rotație şi să

vegheze de la apus până în zori. Cei puțini care nu îşi pierduseră firea au făcut pregătirile trebuincioase şi ne-am despărțit.

Niciodată până acum diferențele dintre oameni nu au fost mai evidente. Unii s-au transformat în eroi în vâltoarea întâmplărilor. Alții însă, vai de demnitatea umană! au căzut într-o imbecilitate neputincioasă. în unele cazuri, femeile s-au ridicat deasupra bărbaților, dar nu într-atât cât ar fi făcut-o sub auspiciile unei primejdii mai puțin misterioase. O femeie nu-şi pierde feminitatea dacă înfruntă pericolul cu curaj. Dar am remarcat că acest curaj feminin are nevoie să fie susținut de speranță mai mult decât al bărbaților şi că cedează cu mai mare uşurință în fața unei amenințări necunoscute. Plăsmuirile femeilor sunt mai vii şi le influențează în mod direct firea. în acest caz, puține au fost femeile care s-au făcut măcar că sfidează primejdia. Din contră, la ele teama s-a transformat în tristețe, în timp ce la bărbați s-a preschimbat în mânie.

Cum s-a purtat însă ofițerul rus în vâltoarea panicii? Mulți au fost surprinşi de atitudinea lui, alții s-au plâns de ea, eu nu am făcut nici una nici alta. A fost interesat de fiecare caz în parte, a ascultat cu atenție toate detaliile şi, cercetând pe cei ce puteau fi de folos, a venit mereu cu întrebări chibzuite. Dar, în acelaşi timp, răceala din purtare îl făcea să pară nesimțitor, ceea ce multora li s-a părut scandalos. Acestor oameni le-am atras atenția că toți ceilalți studenți care au fost soldați şi au petrecut mult timp în armată simțeau la fel. Serviciul militar al creştinătății din ultimii zece ani era departe de a fi un şir de parade, iar pentru cei care cunoşteau oribilele măceluri ale războiului, fața grotescă a morții îşi pierduse mult din putere. Ultima crimă nici nu era una care să producă multă compasiune. Familia fusese alcătuită din doi bătrâni necăsătoriți, două surori şi o strănepoată. Aceasta din urmă era plecată într-o

vizită, iar cei doi erau nişte avari cinici de care nimeni nu era interesat. Şi aici însă, la fel ca în cazul Weishaupt, acelaşi dublu mister încâlcea minţile tuturor – misterul lui cum şi mai marele mister al lui de ce. La fel ca în celelalte daţi, nici un capăt de aţă nu a fost luat, cu toate că bătrânii avari aveau grămezi de ducaţi şi guinee englezeşti chiar în încăperea în care fuseseră omorâţi. Favoritismul lor, deşi dezaprobat, i-a făcut mai degrabă anonimi decât demni de ură. într-o singură privinţă însă, cazul acesta era unic. în loc de capitulare sau victime speriate căutând adăpost (ca familia Weishaupt), bătrânii plini de voinţă au lăsat urme ale unei apărări disperate împotriva primejdiei, care nu îi luase prin surprindere. Mobilierul, care era în parte sfărâmat, şi celelalte amănunte au fost dovada ce ne încredinţa de revoltătoarea ferocitate a încăierării.

Într-adevăr, nimeni nu-i putea lua prin surprindere căci nu primeau vizite. Un alt amănunt important a fost câştigul pe care l-au avut câteva persoane tinere din aceste tragedii familiale şi care aveau un statut similar faţă de cei ucişi. Fata care dăduse alarma la bal a împărţit imensa avere a familiei Weishaupt cu două surori mai mici şi un nepot orfan, iar, în acest ultim caz, cele strânse în două lungi vieţi au devenit proprietatea agreabilei strănepoate.

Acum însă, în semn de batjocură, parcă, la adresa tuturor discuţiilor noastre înfrigurate şi a planurilor complicate, trei noi crime au avut loc în următoarele două nopţi, după ce ne luasem atâtea măsuri de siguranţă. Pe cât am putut stabili, în unul din cazuri, patrula călare trebuie să fi fost la o aruncătură de băţ de locul cu pricina, în momentul în care se înfăptuia teribila lucrare. în prima dintre crime, victima a fost un tăbăcar.Trecut de cincizeci de ani, nu bogat, dar cu o situaţie bună. Prima soţie îi murise şi fiicele cu ea erau toate măritate şi la casa lor. Îşi luase o a doua soţie, dar neavând copii cu ea şi neţinând servitori,

doar din întâmplare ar mai fi putut fi şi o a treia persoană în casa lor în momentul crimei. Pe la ora şapte, un călător, o calfă de tăbăcar, care potrivit modelului nostru german, era în anul de ucenicie, a intrat în oraş venind dinspre pădure. La poartă, a întrebat despre pielării şi tăbăcarii oraşului şi, după lămuririle primite, s-a îndreptat spre casa domnului Heinberg. Acesta a refuzat să îl primească până a spus cu ce treabă vine şi a împins sub uşă o scrisoare de recomandare de la un corespondent silezian, în care era zugrăvit drept un muncitor iscusit şi conştiincios.

Având nevoie de un astfel de om şi mulţumit de răspunsurile pe care le-a primit la întrebări, care i-au confirmat că omul era cine pretindea că este, domnul Heinberg a descuiat uşa şi l-a primit. Apoi după ce a încuiat i-a oferit un loc lângă foc, i-a adus un pahar de bere şi au discutat vreo zece minute până a spus:

«Ar fi bine să rămâi peste noapte, îţi voi spune de ce mai încolo, acum urc să văd de nu poate nevastă-mea să îţi pregătească un pat, ai grijă însă la uşă cât sunt sus." Nu a trecut nici un minut de la plecarea lui, când cineva a bătut uşor. Ploua cu găleata şi, fiind străin de oraş, fără să viseze că într-un burg aşa de mare putea exista o asemenea situaţie cum era a noastră, tânărul, fără să ezite, a dat drumul celui ce bătuse. Mai târziu a spus, deşi poate amestecând cele simţite atunci cu cele aflate pe urmă, că, din momentul în care ridicase zăvorul, a simţit că făcuse ceva ce nu trebuia. A intrat un bărbat cu manta de călăreţ, atât de înfofolit că ucenicul nu a putut să-i distingă nimic din înfăţişare. Bărbatul a întrebat şoptit

„Unde-i Heinberg ?"

-Sus."

„Cheamă-l jos atunci."

Calfa s-a îndreptat spre uşa pe care ieşise domnul Heinberg şi a strigat:

.Domnule Heinberg, e cineva care întreabă de domnia voastră aici.”

Domnul Heinberg l-a auzit, căci a putut desluşi limpede cuvintele:

„Doamne apără-mă, a deschis uşa? Ah, trădătorul!

înțeleg acum!”

La acestea, calfa s-a simțit şi mai vinovat, fără să ştie însă de ce. Atunci a auzit sunet de paşi din spate. Când s-a întors, mai erau trei bărbați în încăpere, unul încuia uşa de la intrare, altul scotea arme dintr-un dulap şi alți doi şuşoteau într-o parte. Era tulburat peste măsură şi simțea că ceva nu este în regulă. Atât de mare fusese confuzia lui, că ori toți bărbații avuseseră fețele acoperite, ori cel puțin el nu-şi mai amintea nimic clar în afara unei perechi de ochi cu o căutătură cruntă. Apoi, înainte să apuce să se uite în jur, un om din spate i-a aruncat un sac pe cap, i l-a tras până la talie şi l-a legat fedeleş ca să nu îşi poată elibera mâinile, să îl împiedice să audă bine şi să nu vadă nimic. A fost împins apoi într-o încăpere, dar, înainte să intre, a auzit paşi grăbindu-se în sus pe scări şi vocea cuiva rostind cuvinte pline parcă de triumf, după care o uşă s-a închis. S-a redeschis apoi şi a putut să desluşească cuvintele spuse dintr-o singură răsuflare, „şi pentru asta!” răspunsul „da pentru asta, domnule” a fost rostit pe un ton care l-a făcut să se cutremure apoi vocea a continuat „Ah câine! Sperai!” la care uşa s-a închis din nou. La un moment dat, a avut impresia că aude sunetul unei încăierări şi a fost sigur că a auzit paşi, de parcă cineva fugea dintr-o parte în alta a încăperii. Apoi totul s-a liniştit şi s-a lăsat tăcerea vreo şase, şapte minute până o voce i-a şoptit lângă ureche: „Acum aşteaptă în linişte până vine cineva să te elibereze. Cam în jumătate de oră.”într-adevăr, în mai puțin de atât, a auzit sunet de paşi în casă, legăturile i-au fost îndepărtate şi a fost adus să spună ce ştie, la sediul autorităților. Domnul

Heinberg a fost găsit în dormitor. Murise prin strangulare, iar sfoara îi era încă înfăşurată strâns în jurul gâtului. Tânăra lui soție fusese încuiată într-o odăiță de unde nu a văzut şi nu a auzit nimic.

În cel de-al doilea caz, un alt bătrân a fost ținta răzbunătorilor. Familia era plecată la casa de la țară, exceptându-i pe bătrân şi pe o servitoare. Aceasta, o femeie curajoasă şi dăruită cu nervi de oțel, ar fi fost un martor demn de încredere, ce ar fi putut spune cu precizie tot ce a văzut şi auzit. Lucrurile au luat însă o altă întorsătură. Primul semn al prezenței ucigaşilor au fost paşii şi vocile lor în casă. Servitoarea şi-a auzit stăpânul alergând în antreu şi strigând:"0, Doamne Iisuse! Mary, Mary salvează-mă!" Hotărâtă să facă orice îi stă în putere, a înhățat un vătrai şi s-a grăbit să-i vină în ajutor, când a descoperit că ucigaşii ferecaseră uşa din capul scării, ce ducea din bucătărie în casă. Ce s-a întâmplat apoi nu a putut să spună, căci, după ce impulsul cutezător al fidelității fusese zădărnicit şi şi-a dat seama că propria ei siguranță stă în cele care îi făceau imposibilă orice intervenție în favoarea sărmanului care-o chemase, a cuprins-o o tulburare copleşitoare şi a căzut pe scări, unde rămase fără să aibă ştiință de cele ce au urmat, până când s-a trezit ridicată pe brațele mulțimii care intra în casă. Cum au aflat? într-un mod îngrozitor, aş putea spune. Noaptea era senină, patrulele străbătuseră strada fără să observe nimic ieşit din comun, când doi oameni, urmându-i pe jos, au dat cu ochii de un pârâiaş de culoare închisă care tăia strada. Unul dintre ei, urmărind firul cu ochii spre locul de unde venea, a băgat de seamă că ieşea de sub uşa domnului Munzer şi, după ce şi-a muiat degetul în lichidul care se scurgea încet, l-a ridicat la lumină şi a exclamat:"Este sânge!" într-adevăr, era sânge şi era cald încă. Celălalt, după ce a văzut şi a auzit acestea, a plecat ca din puşcă spre patrula călare, care tocmai dispărea după

colț. Un singur strigăt, plin de înțeles, a fost suficient pentru urechile în aşteptare. Călăreții s-au oprit, au întors caii şi, în momentul următor, trăgeau de hățuri la uşa dom-nului Munzer. Mulțimea, care se aduna ca zăpada troienită de vânt, a adus uneltele cu care lacătele, lanțurile uşilor şi celelalte obstacole au fost îndepărtate. Banda criminală fugise, ca de fiecare dată, fără să lase nicio urmă.

Rare erau cazurile care să nu aibă câte ceva deosebit, bizar, care stârnea interesul. în cel ce a avut loc noaptea următoare, al cincilea din serie, un incident spectaculos a intervenit în monotonia ororilor. De data aceasta, ținta au fost două doamne în vârstă, care țineau un internat de fete. Niciuna dintre eleve nu se întorsese din vacanță, cu excepția a două surori, una de treisprezece ani, cealaltă de şaisprezece, care, venind de departe, au rămas la internat pe perioada vacanței de Crăciun. Cea mai mică dintre ele a fost cea care a dat singurul indiciu de valoare şi a adăugat astfel un nou motiv de alarmă panicii existente. Astfel că mărturia ei a fost consemnată: în ziua dinaintea crimei, ea şi sora ei erau cu cele două doamne în încăperea care dădea spre stradă; doamnele citeau, iar cele tinere erau ocupate cu desenul. Louisa, cea mai mică, era mereu cu urechile ciulite la orice zgomot şi, la un moment dat, a fost uimită să audă un scârțâit de paşi pe scări. Nu a spus nimic, dar, strecurându-se afară din încăpere, s-a asigurat că cele două servitoare erau în bucătărie şi nu putuseră să plece, că toate uşile şi ferestrele pe care intrarea ar fi fost posibilă erau, nu doar închise, ci încuiate şi zăvorâte, excluzând astfel orice posibilitate de pătrundere cu ajutorul unui şperaclu. Totuşi, era convinsă că auzise sunetul unui pas apăsat pe scări. Era în plină zi aşa că a avut îndrăzneala ca, fără să împărtăşească nimănui bănuielile, să străbată casa în lung şi în lat, iar pentru că nu a văzut şi nu a auzit nimic altceva, a socotit că auzul îi fusese prea încordat. Cu toate acestea,

în acea noapte, pe când stătea întinsă în pat, o teamă nedesluşită a pus stăpânire pe ea, mai ales la gândul că, într-o casă aşa de mare, un ungher sau altul rămăseseră neverificate şi mai ales pentru că nu-şi amintea să se fi uitat în vreo două cufere în care un bărbat ar fi putut să se ascundă. A stat trează cea mai mare parte a nopții, dar când unul dintre orologiile oraşului a bătut ora patru, şi-a alungat grijile şi a adormit. Ziua următoare, obosită de veghea neobişnuită, i-a sugerat surorii ei că ar fi bine să meargă la culcare mai devreme ca de obicei. Aşa au şi făcut, dar, urcând scările, Louisa şi-a amintit dintr-o dată de o mantie care ar fi stat bine peste cuverturile de pe patul ei, protejând-o de frigul nopții. Mantia era agățată într-un dulap, la ieşirea dintr-o încăpere mare, folosită ca sală de dans pentru domnişoarele din internat. Cu o zi înainte, le verificase şi pe acestea două, aşa că nu era deloc temătoare. Mantia a fost primul lucru pe

care i-a căzut privirea, atârna de un cârlig din perete, foarte aproape de uşă. A luat-o jos, dar astfel a descoperit o parte a peretului şi a podelei pe care faldurile mantiei o acoperi-seră până atunci. Ar fi existat toate şansele ca, răsucindu-se repede, să nu vadă nimic. în timp ce se întorcea însă, lampa a luminat puternic piciorul unui bărbat. Prezența ei de spirit a fost fără pereche, căci până atunci fredonase o arie şi nu s-a oprit. Acum însă trebuia să ia o decizie, paşii surorii ei se îndreptau înspre acelaşi loc. Dacă i-ar fi dat voie, Lottchen ar fi dat peste aceeaşi privelişte şi ar fi leşinat de frică. Pe de altă parte, dacă ar fi încercat să-i dea de înțeles, Lottchen ori n-ar fi priceput, ori, înțelegând doar o frântură din mesaj, ar fi urlat sau, prin vreun alt gest la fel de grăitor, i-ar fi dat de veste ucigaşului că fusese descoperit. în dilema chinuitoare, teama i-a şoptit o soluție care lui Lottchen i s-a părut nebunească, dar Louisei doar instinctul unei sibile îmbătate de inspirație,

„Iată sala noastră de dans, spuse ea. Când ne vom întâlni toate să dănțuim?” Spunând acestea, a început un dans sălbatic, fluturând lumânarea în jurul capului, până mişcarea a stins flacăra, apoi s-a învârtit în jurul surorii ei în cercuri tot mai strânse, a înşfăcat şi lumânarea lui Lottchen, a stins-o şi s-a oprit din cântat ca să râdă. însă râsul era isteric, întunericul îi era favorabil şi, luându-şi sora de braț, a tras-o înainte şoptindu-i:”Vino, vino, vino!”. Lottchen nu era însă atât de naivă încât să nu înțeleagă nimic. S-a lăsat dusă pe primul şir de scări, la capătul căruia era o încăpere ce dădea spre stradă. Aici ar fi fost la adăpost, căci uşa avea un zăvor puternic. Dar, pe când erau aproape pe palier, au auzit respirația precipitată şi paşii lungi ai ucigaşului urcând după ele. Le privise printr-o deschizătură şi râsul isteric al Louisei îl convinse că fusese văzut. Nu putea să înainteze repede prin întuneric pentru că nu cunoştea locul, până când a găsit scările. Târându-şi sora după ea, Louisa s-a simțit puternică, cuprinsă de forța pe care ți-o dă nebunia, însă Lottchen era ca o greutate de oțel în mâinile ei. A alergat în odaie, dar, la intrare, Lottchen a căzut. în acel moment, ucigaşul a trecut de la pasul furişat la o urcare zgomotoasă. Deja era pe ultima treaptă şi pe cale de a se năpusti dintr-o săritură spre uşă, când Louisa, după ce îşi trase sora în cameră, închise uşa şi trânti zăvorul chiar în clipa în care ucigaşul puse mâna pe clanță. Apoi, din cauza emoției excesive, a căzut inconştientă, cu un braț în jurul trupului surorii pe care o salvase.

Cât timp a stat aşa, niciuna nu poate să spună. Auzind atâta tumult, cele două bătrâne s-au repezit sus. Alții fuseseră ascunşi în diferite părți ale casei. Servitorii s-au trezit deodată încuiați în odăile lor, fără să regrete că sunt la adăpost de o întâlnire care însemna o aşa primejdie. Bătrânele au nimerit în mijlocul celor care le căutau.

Retragerea era imposibilă; cel puțin doi au fost auziți urmându-le pe scări. Dojeni pe un ton ridicat au fost aruncate de la unii la alții, vocile au devenit mai puternice, s-a auzit un urlet sfâşietor şi încă unul, apoi un geamăt şi o tăcere de mormânt. Puțin după aceea, mulțimea a dat năvală, spărgând uşa de la intrare, dar criminalii fugiseră la primul semn de pericol şi, spre uimirea servitorilor, au fugit către etajele de sus. Cercetarea a dat însă o explicație acestui fapt curios: printr-o fereastră din pod au trecut într-o casă învecinată, care fusese lăsată goală de curând. Şi aici, ca în alte împrejurări, s-a dovedit cât de pricepuți sunt oamenii ca, în toiul pregătirilor elaborate împotriva primejdiei, să neglijeze cele mai evidente lucruri. Domnia terorii, cum se poate uşor bănui, ajunsese la culme. Cele două bătrâne zăceau fără suflare pe scară, în locuri diferite, şi, ca de fiecare dată, nicio presupunere nu se putea face privind natura răului pe care îl făcuseră, dar, era clar, crima era din răzbunare, aşa cum arătau obişnuitele indicii, nicio încercare de furt nu avusese loc. Două noi amănunte au ieşit la iveală, în seria de orori, dintre care unul a pus la zid sentimentul de siguranță al tuturor celor care locuiau în case mari, iar celălalt a semănat o zâzanie între oraş şi universitate, căreia i-au trebuit ani întregi să se potolească. Primul, aflat de-abia acum, era că ucigaşii unel-teau să se ascundă în casele în care plănuiseră o crimă. Deci toată grija dinainte pentru zăvorârea uşilor şi a ferestrelor după căderea nopții s-a arătat zadarnică. Celălalt amănunt a fost adeverit de una dintre servitoare care susținea că, în momentul în care uşile au fost închise în fața ei şi a celorlalți servitori, a văzut doi bărbați în antreu, unul pregatindu-se să urce scările, iar celălalt îndreptându-se spre bucătărie. Nu a putut vedea fața niciunuia, dar amândoi erau îmbrăcați în uniforma purtată de studenții universității. Consecințele unei asemenea descoperiri nici

nu trebuie menționate. Bănuiala s-a îndreptat înspre studenții care erau mult mai numeroşi de când se lăsase pacea. O proporție mare erau militari şi proveneau din medii mai puțin selecte şi respectabile decât până atunci. Totuşi, misterul crimelor a rămas la fel de nepătruns ca înainte. Mulți dintre studenți erau destul de săraci şi puteau fi ispitiți de nelegiuiri profitabile. Conflicte pline de patimă au punctat cele două luni rămase ale iernii, timp în care, în oraş a domnit anarhia, oamenii lăsându-se cuprinşi de cele mai hidoase înflăcărări. Starea a durat până la ivirea primăverii.

Puteți bănui că s-a apelat la conducătorii ținutului imediat ce crimele s-au arătat a nu fi doar întâmplări, ci zale ale unui lanț. Poate altceva de o importanță mult mai mare, care intrase atunci în atenția guvernatorilor, să fi fost de vină pentru puțina atenție acordată problemei noastre. E drept, nu ne putem plânge de neglijare totală din partea condu-cătorilor. Ne-au trimis pe unul dintre cei mai strălucițiofițeri de poliție şi ne-au îndemnat să cercetăm, cu mai mare aten-ție, populația atât de diferită ce locuia în suburbiile oraşului. Au fost însă destul de clari când au spus că nu consideră necesară trimiterea de trupe sau învestirea autorităților cu puteri mai mari.

înainte de discuțiile cu guvernul central, care au ocupat toată luna martie, urgia sângeroasă s-a oprit la fel de brusc cum a început. Noul ofițer de poliție se mândrea că era efectul faimei numelui său, însă oamenii chibzuiți ştiau că lucrurile stau cu totul altfel. Linişte a continuat până la mijlocul verii, când, parcă în semn de avertizare că groaznica putere înveşmântată în întuneric nu dispăruse ci doar se odihnea, temnicerul şef al oraşului a dispărut. Obişnuia să facă lungi drumuri prin pădure, slujba lui fiind mai mult o sinecură. în ziua de întâi iulie a fost observată dispariția lui. Ieşind pe porțile oraşului în acea dimineață,

spusese care îi este destinaţia şi ultima dată a fost văzut viu pe una dintre cărările pădurii, cam la opt mile depărtare spre locul în care trebuia să ajungă.Temnicerul nu era un om care să fie regretat, viaţa lui fusese o urzeală de cruzimi şi abuzuri de putere, având prea mult sprijinul autorităţilor, în parte pentru că era de datoria lor să-şi susţină funcţionarii, în parte pentru că era necesar un exerciţiu de justiţie mai sumar din partea lor din cauza vremurilor foarte tulburi. Era un om de care toţi se puteau lipsi cu uşurinţă şi toată lumea era de acord că, de ar fi fost singura victimă a bandei de ucigaşi, ar fi fost priviţi ca nişte purificatori, primind mulţumirea unanimă. Era însă o certitudine că temnicerul îşi primise moartea din aceleaşi mâini care au tulburat atât de adânc pacea oraşului toată iarna sau că fusese omorât? Pădurea era prea întinsă pentru a fi cercetată şi era la fel de posibil să fie vorba de un accident. Calul i se întorsese la porţile oraşului în acea noapte şi fusese găsit în zori. Luni de zile, însă, nimeni nu a ştiut nimic de el, până când toamna şi iarna nu vor purta iar călăreţii prin toate tufişurile şi vâlcelele cărărilor împădurite. Doar unul singur părea să ştie mai mult, sărmanul Ferdinand von Harrelnstein. Acum doar o biată epavă a ceea ce fusese, atât ca intelect, cât şi ca moralitate, zâmbea deseori când se vorbea despre temnicer. „Aşteptaţi, spunea, până frunzele încep să cadă şi veţi vedea ce roade are pădurea.” N-am pomenit nimănui despre asta, doar unui prieten care, ca şi mine, credea că temnicerul fusese probabil spânzurat în vreun cotlon al pădurii pe care vara l-a umbrit cu frunzişul ei luxuriant şi Ferdinand, hoinărind mereu, i-a descoperit cadavrul, dar l-am absolvit de vina de a fi complice la crimă.

în acest timp, căsătoria dintre Maximilian şi Margaret Liebenheim părea să se apropie. Ceva uluia însă pe toată lumea. în ceea ce-i privea pe cei doi tineri, nimeni nu se

îndoia că lucrurile fuseseră stabilite. Nu era fericire mai împlinită decât aceea care îi unea. Margaret era ca o zi de mai, în plină splendoare a tinereții, iar Maximilian, în prezența ei, își uita mâhnirea și viermele care îi rodea inima, adormea vrăjit de muzica glasului ei, de minunăția zâmbetului ei. Dar până la venirea toamnei, bunicul lui Margaret nu a încetat să strâmbe din nas la această unire și să susțină cererea lui Ferdinand. El și Maximilian nu se aveau la inimă. Se evitau unul pe altul, bătrânul mergând atât de departe încât să vorbească cu dispreț de Maximilian. Acesta era atât de dezgustat încât nu pomenea niciodată de bătrân. Când nu putea să-l evite, Maximilian îl trata cu o politețe rece care o mâhnea pe Margaret de fiecare dată. Simțea că bunicul ei fusese agresorul și că era nedrept față de iubitul ei, dar avea o afecțiune filială față de bătrânul care era tatăl angelicei ei mame, și mila ei pentru el creștea o dată cu decăderea memoriei și cu purtarea copilărească care îl cuprindeau mai mult cu fiecare zi, făcându-l neputincios.

La fel de misterioasă a fost sosirea unor scrisori anonime adresate lui Margaret, care conțineau cele mai negre amenințări. Unele mi le-a arătat și mie. Nu le deslușeam scopul. Evident, ținta era Maximilian și o avertizau să se ferească de el și se făceau insinuări oribile la adresa lui. Puteau fi scrisorile acestea opera lui Ferdinand? Nu erau scrise de el, dar putea să le fi dictat cuiva? Mă temeam că acesta este adevărul și aveam destule motive.

Dintr-odată și fără nicio explicație, bunicul lui Margaret și-a schimbat cu totul părerea față de căsătoria lor. În loc să-l susțină pe Harrelstein, ca mai înainte, a aruncat tot ce îi mai rămăsese în balanță pentru Maximilian, cu toate că nimeni nu punea mare valoare pe schimbarea atitudinii domnului Liebenheim. Nimeni? Să fie oare adevărat? Nu. Cineva își pusese toate speranțele în el – sărmanul

Ferdinand, pierduse totul. Atâta timp cât a existat cineva care să-i țină partea, atâta timp cât bunicul lui Margaret s-a arătat îngăduitor față de el, a simțit că situația nu e chiar aşa de disperată.

Aşa stăteau lucrurile când, în noiembrie, după ce fiecare zi a suflat tot mai multe frunze, lăsând pădurea goală, a ieşit la iveală ungherul unde se ascundea trupul temnicerului, dar nu fusese spânzurat, aşa cum ne-am închipuit eu şi prietenul meu. Pierise de o moarte mult mai oribilă – fusese crucificat. Copacul, unul dintre cei mai impunători, purta o inscripție scurtă, dar sinistră:"T.H. temnicer la..., crucificat azi 1 iulie 1816".

în oraş s-au iscat multe discuții pe tema aceasta. Nimeni n-a catadicsit să spună un cuvânt de regret pentru nenorocitul temnicer, dimpotrivă, vocea răzbunării, ridicându-se din multe case, îmi ajungea la urechi din toate direcțiile. Ura în sine era oribilă şi necreştinească, cu atât mai mult după moartea omului. Dar, deşi teribilă şi necruțătoare în sine, era şi mai impresionantă dacă ținem cont că era pe măsura diabolicei persecuții care trebuie să-i fi fost cauză.

La început, când dispariția temnicerului era încă ceva nou, iar prezența criminală printre noi era, în consecință, vie în gândurile pline de tulburare, evenimentul era unul la care puțini făceau aluzie fără teamă. Lucrurile stăteau altfel acum. Temnicerul era mort de câteva luni, perioadă în care mâna criminală se odihnise şi toată lumea nutrea speranța că furtuna trecuse mai departe, că pacea se întorsese în inimile noastre şi că neputința putea să doarmă în siguranță, iar inocența fără griji. Era din nou linişte între zidurile oraşului şi tihnă lângă foc Copilul mergea din nou la culcare plin de voioşie, iar bătrânul îşi spunea rugăciunile cu seninătate, încrederea revenise, pacea îşi intra în drepturi şi, încă o dată, sfințenia vieții umane era legea

după care trăiau toți. Bucuria era imensă, fericirea era a tuturor.

O, cerule! ce tunet ne-a trezit din tihnă! în noaptea de 27 decembrie, cam vreo jumătate de oră după miezul nopții, s-a dat alarma, căci se întâmplase ceva în casa domnului Liebenheim. O adunare numeroasă s-a strâns, aşteptând cu sufletul la gură. După două minute, un bărbat care ocolise prin spatele casei, a fost auzit descuind uşa. Era incapabil să rostească măcar o vorbă, dar gesturile lui, pe când deschidea uşa, şi semnele îndreptate mulțimii au fost îndeajuns de clare. în antreu, la celălalt capăt, încremenite în încercarea de a ajunge la uşa din spate, zăceau trupurile domnului Liebenheim şi a unei surori, o văduvă bătrână, iar pe scări o altă soră, mai tânără şi nemăritată, dar mergând pe şaizeci de ani. Antreul şi primele trepte erau înecate în sânge. Unde era însă domnişoara Liebenheim, nepoata? întrebarea, ca o plângere, era pe buzele tuturor, căci era iubită la fel de mult pe cât era admirată. Fuseseră crimele atât de diabolice încât să năvălească în templul inocenței şi al fericirii? Toți se întrebau acelaşi lucru şi fiecare îşi ținea respirația ca să asculte, dar, momente bune, nimeni nu a îndrăznit să păşească înăuntru, tăcerea era amenințătoare şi prevestea doar rău. în cele din urmă, o voce a strigat că domnişoara Liebenheim era în acea zi în vizită la o prietenă a cărei casă era la patruzeci de mile în pădure."Aşa-i, a răspuns un altul, stabilise să plece, dar am auzit că s-a ivit ceva care a împiedicat-o."încordarea ajunsese la culme, iar mulțimea a cercetat încăpere cu încăpere, dar nu a găsit nici urmă de domnişoara Liebenheim. După ceva timp au urcat scările şi chiar în cea dintâi încăpere, o odăiță, au găsit-o pe Margaret cu rochia mânjită hidos cu sânge. La prima vedere, părea că şi ea fusese ucisă, dar apropiindu-se au văzut că era vie şi nevătămată. Viața nu-şi luase zborul, respirația ei aburise o oglindă, era însă adormită,

chinuindu-se într-un fel de criză. Primul lucru pe care l-a făcut mulţimea a fost să o ducă în casa unei prietene, de cealaltă parte a străzii, timp în care au ajuns şi cei care puteau oferi ajutor medical. Atenţia acordată domnişoarei Liebenheim a răvăşit încăperea, nu înainte însă ca mulţi să observe că unul dintre ucigaşi trebuie să o fi adus pe braţele pline de sânge şi să o fi aşezat pe divanul pe care zăcea. Faţa şi gâtul îi fuseseră stropite cu apă din belşug, mai mult chiar, un vas cu apă era aşezat la îndemână pe un taburet, pentru când se va fi trezit.

În dimineaţa următoare, Maximilian, care fusese la vânătoare, s-a întors în oraş şi a aflat numaidecât veştile. Nu l-am întâlnit decât câteva ore bune după aceea, când, pentru prima dată de când îl cunoşteam, l-am văzut foarte tulburat şi cuprins de agitaţie. Spre seară, a început să circule un zvon şocant cu privire la domnişoara Liebenheim, care i-a uluit pe toţi prietenii tinerei. Spunea că fusese cuprinsă de durerile naşterii şi adusese pe lume un fiu, care, fiind născut prematur, nu a trăit decât puţine ore. Scandalului nu i s-a dat voie să crească şi să hrănească astfel născocirile făcân-du-le să triumfe în detrimentul adevărului, căci, două ore mai târziu, a urmat un al doilea zvon, verificat de data aceasta, care spunea că Maximilian a venit cu confesorul familiei Liebenheim la reşedinţa consulului şef şi a dus suficiente dovezi pentru căsătoria sa cu Margaret, care fusese celebrată după tot ritualul, deşi în mare secret, cu aproape opt luni înainte. în oraşul nostru, ca în toate oraşele ţării, căsătoriile oficiate în secret, având ca martori poate doar doi prieteni ai mirilor, în afara preotului, sunt destul de comune. Faptul în sine nu era deci surprinzător, dar, legat de toate celelalte detalii privind viaţa mirilor, a uimit pe toată lumea şi nimeni nu a reuşit să înţeleagă motivele unei acţiuni atât de inutile. Pentru cei care îi cunoşteau şi ştiau cât de absolută e dragostea nutrită

de Margaret Liebenheim, pentru cei care aveau cunoştinţă de neputinţa şi nebunia crescândă a bunicului ei şi de dispreţul cu care îl privea Maximilian, pentru aceştia ideea că tânărul ar fi chibzuit că e prudent sau necesar să se asigure că Margaret este soţia lui printr-o căsătorie secretă, pentru a fi la adăpost de opoziţia domnului Liebenheim, nu era deloc convingătoare. întâmplarea era un mister profund pentru toată lumea.

Lăsând altele la o parte, eram uşurat că sărmana Margaret era la adăpost de ghearele clevetitorilor. Acestor harpii li se smulsese prada din faţă chiar în clipa când voiau să înceapă banchetul păcătos. Pentru asta mă bucuram, însă, în ceea ce o privea pe sărmana Margaret, era singurul lucru îmbucurător. Multă vreme a zăcut în nesimţire, neluând seamă de nimic, deschizând doar rar ochii şi aparent fără să ştie cum se alergau ziua cu noaptea, când e dimineaţă sau seară, zi sau noapte, ieri sau azi. Agitaţia care cuprinsese inima lui Maximilian în această perioadă era nespusă. Se plimba cât era ziua de lungă în sus şi în jos, în catedrala din apropiere, şi ravagiile care le adusese îngrijorarea în suflet i se vedeau pe chip. Ceilalţi simţeau că e o necuviinţă să-l privească prea insistent, încălcând sfinţenia durerii, şi tot oraşul îi împărtăşea suferinţa.

într-un târziu, starea lui Margaret se schimbă, însă medi-cii au văzut-o ca un semn de rău augur. închipuirile minţii nu au părăsit-o, s-au preschimbat doar. A devenit mai agitată, tresărea dintr-odată şi se uita lung după vreo nălucă pe care i se părea că o vede, apoi dojenea pe cineva în cuvintele cele mai vrednice de milă, implorându-l cu ochii plini de lacrimi să-l cruţe pe bunicul ei. „Uitaţi-vă, uitaţi-vă, striga, uitaţi-vă la părul lui alb! Vai, bunule domn! Nu e decât un copil, nu ştie ce spune şi curând nu vă va mai sta în cale, va fi în mormânt şi foarte curând, bunule domn, nu veţi mai avea de furcă cu el.” Apoi bolborosea cu orele,

uneori urla ca o nebună, spunând lucruri care îi îngrozeau pe cei ce o auzeau, iar doctorii avertizau grav că nu va fi prima criză. Plângea şi îl striga pe Maximilian să-i vină în ajutor, şi rare erau dăţile când rostea numele lui fără să îşi deschidă iar ochii mari, să sară din pat, privind vreo nălucă care părea să dispară în depărtare, născută de sărmana ei inimă tulburată.

Neaşteptat, după aproape şapte săptămâni în starea aceasta, într-o dimineaţă, una dintre cele mai încântătoate zile de început ale primăverii, am fost anunţaţi că starea domnişoarei Margaret se schimbase, dar ce schimbare, vai, care o vestea pe cea din urmă. Uraganul care vuise atâta vreme înăuntrul ei şi-i pusese stăpânire pe raţiune Se terminase. Lupta era gata şi firea i se liniştea încet, ducând-o spre odihna cea veşnică. în timpul nopţii îşi venise în fire. Când lumina dimineţii a străpuns draperia şi-a recunoscut servitorii, a întrebat de ziua şi luna în care ne aflam, apoi, conştientă că nu va trăi până a doua zi, a cerut să-i fie chemat confesorul. Aproape o oră şi jumătate a rămas singur cu ea. După aceasta, confesorul a chemat repede servitorii, căci Margaret avea o stare de leşin. El însuşi trebuie să f trecut prin cine ştie câte astfel de stări, aşa de schimbat era. L-am întâlnit pe când ieşea din casă. l-am vorbit, l-am strigat, dar nu m-a auzit şi nu m-a văzut. Nu a văzut pe nimeni. Mergea înainte, spre catedrală, unde ştia sigur că-l va găsi pe Maximilian plimbându-se printre morminte. L-a luat de braţ şi i-a şoptit ceva la ureche, apoi s-au retras amândoi într-un dintre capelele izolate, unde candelele ard necontenit. Au discutat ceva, dar nu mult, căci, după cinci minute, Maximilian se îndrepta spre casa în care tânăra lui soţie era pe moarte. Dintr-un pas parcă, a fost sus. Servitorii, respec-tând indicaţiile doctorilor, s-au adunat în capul scărilor ca să-l împiedice să treacă. A fost fără niciun folos, căci, în faţa drepturilor pe care le avea, ca iubit şi soţ,

în faţa drepturilor şi mai sfinte ale suferinţei care i se citea pe faţă, orice împotrivire s-a topit ca un vis. O flacără de furie îi ardea în ochi. Cu o mişcare a mâinii, i-a dat la o parte ca pe nişte musculiţe de vară, a intrat în încăpere şi, din nou, pentru ultima oară, era alături de iubita lui.

Cine poate şti ce s-a întâmplat? Ceva mai mult de două ore au trecut, timp în care Margaret a putut să vorbească din când în când, căci uneori servitorii au auzit vocea lui Maximilian răspunzând la ceva ce spusese ea. Apoi a sunat clopoţelul de la capul patului. Un leşin o cuprinsese pe Margaret, dar şi-a revenit înainte ca doamnele din jur să o doftoricească. Au mai rămas aproape, privindu-i pe cei doi tineri cu o curiozitate pe care nu o puteau ascunde. Mâinile lor erau înlănţuite, iar în ochii lui Margaret era o licărire de rămas bun plină de dragoste, care îl lumina pe Maximilian şi părea să arate că nu mai putea să vorbească. în clipa aceea a încercat să îl tragă pe Maximilian mai aproape de ea. El s-a aplecat şi a sărutat-o cu o disperare care l-ar fi făcut să plângă până şi pe cel mai dur dintre oameni. Apoi i-a şoptit ceva la ureche, moment în care servitorii s-au retras, părân-du-li-se că prezenţa lor îi împiedică să vorbească deschis. Nu au mai auzit nicio vorbă însă şi, în mai puţin de zece minute, s-au întors. Maximilian şi Margaret erau în aceeaşi poziţie, mâinile înlănţuite ca mai înainte, aceeaşi licărire de rămas bun – plină de afecţiune – din ochii lui Margaret, lumina chipul lui Maximilian. Ochii i se înceţoşau însă şi cugetul i se umplea de neguri. Maximilian, care stătea împietrit ca un om care şi-a pierdut minţile, la rugămintea blândă a femeilor, s-a ridicat de la locul său, căci mâna pe care o ţinea îşi slăbise strânsoarea, iar sclipirea de rămas bun dispăruse. Una dintre femei i-a închis ochii şi aşa a adormit pe veci cea mai frumoasă floare pe care a dat-o oraşul nostru de generaţii întregi.

înmormântarea a avut loc a patra zi. în dimineața acelei zile, pentru că îmi era foarte dragă – o cunoşteam de când nu era decât un prunc – am cerut voie să-i văd trupul neînsufleţit. Era în coşciug, flori de şofran şi ghiocei erau aşezate pe pieptul ei neîntinat, iar trandafiri din cei care se găseau în acest anotimp îi acopereau trupul. Atâtea simboluri ale tinereții, primăverii şi învierii mi-au luat privirea la început, dar în clipa următoare i-am văzut chipul. Dumnezeule mare! ce schimbare! ce transformare! Dulceața inocenței era prezentă, la fel şi frumusețea şi candoarea expresiei, cât despre trăsături însă, orice urmă de carne părea că dispăruse, doar conturul oaselor rămăsese sub ele, tuşe subțiri şi umbre a ceea ce fusese odată acolo. Cât de adevărat este că „pământ eşti şi în pământ te vei întoarce".

Spre uimirea tuturor, Maximilian a venit la înmormântare. A fost oficiată în catedrală. Toată lumea i-a făcut loc, uneori părea chiar împăcat, dar alteori se legăna ca un om beat. Nu auzea nimic şi se uita în jur ca prin vis. Ceremonia s-a ținut la lumina lămpilor, iar spre sfârşit stătea ca un stâlp, nemişcat, înțepenit, înghețat. Explozia imnului de la sfârşit şi tunetul solemn, urcând din imensa noastră orgă, l-au făcut să-şi vină în fire şi a plecat grăbit către casă. La jumătate de oră după ce m-am întors, am fost chemat în dormitorul lui. Era în pat, calm şi împăcat. Ceea ce mi-a spus, îmi amintesc aievea, de parcă ar fi fost ieri, chiar şi tonul cu care a spus-o, deşi au trecut mai bine de douăzeci de ani de atunci. A început aşa: „Nu mai am mult de trăit" şi când m-a văzut că tresar, trezit de gândul că ar fi putut să ia otravă şi vrând să sugereze că era aşa, a continuat: „îți închipui că am luat otravă. Nu contează dacă e adevărat sau nu. Dacă da, este o otravă pentru care niciun antidot nu mai este de folos acum sau, dacă va fi, ştii prea bine că sunt dureri care nu lasă loc speranței. Ce importanță mai are dacă părăsesc lumea asta azi, mâine

sau în altă zi? Fii sigur de un lucru: orice m-am hotărât să fac întrece împotrivirea omenească. Nu-ți risipi forțele în încercări inutile, ci ascultă-mă în liniște, iar dacă nu, eu știu ce am de făcut." Văzând în ochii lui o pâlpâire de mânie, cu toate că am văzut și o schimbare fină a trăsăturilor lui, ca și cum o otravă ingenioasă începea să-i lucreze în trup, cuprins de teamă, am consimțit să ascult și am rămas calm."E foarte bine că ai ales așa, căci timpul meu e scurt. Aici este testamentul meu, întocmit legal, din care vei vedea că am lăsat o avere imensă la discreția ta. Iar aici e un act mult mai important în ochii mei, e de asemenea testamentar și te leagă de datorii nu la fel de ușoare ca gestionarea averii mele. în primul rând, trebuie să-mi promiți solemn că la moartea mea vei avea grijă să fiu îngropat în același mormânt, alături de soția mea, de la a cărei înmormântare tocmai ne-am întors. Promite!" Am promis."Jură!" Am jurat, „în ultimul rând, promite-mi că atunci când vei citi cei de-al doilea document pe care ți l-am lăsat, orice vei gândi după aceea, nu vei spune nimic, nu vei da de știre nimănui până nu vor fi trecut trei ani." Am promis. „Acum ne despărțim pentru trei ore. Revino pe la ora zece și bea un pahar de vin în amintirea vremurilor bune." Aceasta a spus-o râzând, dar, chiar și atunci, un spasm întunecat i-a alunecat pe chip. Totuși, gândindu-mă că poate este doar chinul sufletesc, m-am conformat dorinței lui. Simțeam că ceva e în neregulă și am născocit o scuză ca să trec pe la el după o oră și jumătate. Am bătut încet la ușă – niciun răspuns. Am bătut mai tare – tot niciun răspuns. Am intrat. Lumina zilei se stinsese de mult și nu vedeam nimic în jur. Nemișcarea din cameră m-a alarmat. Am ascultat atent, dar nu se auzea nici sunetul respirației. Am țâșnit afară din cameră să iau o lampă din hol. M-am întors și am privit întruchiparea frumuseții bărbătești și imediat am știut că el, cu toate harurile sale, e pierdut pentru

totdeauna. Murise probabil la scurtă vreme de la plecarea mea. Mă îndepărtase din cauza unui sentiment tot mai puternic al ultimei agonii foarte apropiate.

Am luat cele două documente, amândouă sub forma unor epistole adresate mie. Prima era o scurtă, dar clară împărțire a colosalei sale averi. Conținea rânduiala după care urma să se facă aceasta, detaliile rămânând în seama mea şi a împrejurărilor în care mă voi găsi în numeroasele cercetări pe care va trebui să le fac. Curând, am pus deoparte prima scrisoare pentru că cele de acolo depindeau de al doilea document, dar şi pentru că speram să găsesc răspunsul la multe întrebări, la mâhnirea pe care, de la prima noastră întâlnire, am văzut-o stăpânind un om atât de dăruit de natură şi noroc, motivele pentru a ascunde căsătoria ce fusese cea mai mare împlinire a vieții sale şi, poate (am ezitat însă), adevărul ultimelor crime neînțelese, care erau la fel de învăluite în mister ca la început. Multe urmau să fie dezvăluite, poate totul. Aşa că atunci, lângă corpul neînsuflețit al omului plin de taine care scrisese epistola, m-am aşezat şi am citit următoarele:

„26 martie 1817

Judecata mea a luat sfârşit, conştiința îmi e împăcată, datoria şi onoarea împlinite. Războiul meu a luat sfârşit. Am văzut-o pentru ultima oară pe tânăra şi neprihănita mea soție, Margaret. Ea – încununarea care ar fi putut să fie fericirea mea pământească. Ea – singura care m-a ispitit să las deoparte cupa amară care mă aştepta, singura care m-a sedus (ce inocentă seducție) luându-mă de la datoria pe care soarta mi-a dictat-o. Ea, chiar şi pe ea am sacrificat-o.

înainte de a părăsi totul – ca nu cumva celor fără vină să le fie puse în cârcă fapte care îmi aparțin, dar mai ales ca nu cumva lecția şi avertismentul, pe care Dumnezeu, prin mâinile mele, l-a scris pe zidurile voastre cu sânge, să piară pentru că nu a ştiut nimeni să le spună cum trebuie – iată

ultima mea mărturisire: crimele care au adus nefericire atâtor familii din oraşul vostru, familii ce nu şi-au găsit adăpostul nici în propriul cămin, pe care vârsta nu i-a ocrotit, au fost toate înfăptuite de mintea mea, chiar dacă nu întotdeauna de mâna mea, ca unealtă a unei răzbunări cereşti.

Acea relatare despre viaţa şi faptele mele pe care ai primit-o de la diplomatul rus, lăsând la o parte câteva greşeli neimportante, este corectă.Tatăl meu nu a avut legături aşa apropiate cu sângele englez cum a fost lăsat să se înţeleagă de acolo.Totuşi, e adevărat că era descendentul unei familii engleze, de rang mult mai mare decât au spus scrisorile diplomatului rus. Era mândru de moştenirea sa, de sângele locuitorilor bătrânului Albion, cu atât mai mult cu cât războiul cu Franţa revoluţionară a scos la iveală, mai mult ca niciodată, grandoarea morală şi onoarea engleză. Era foarte mândru de acestea, dar nesăbuit în situaţia în care se afla. înaintaşii cei mai apropiaţi trăiseră în Italia, întâi la Roma, apoi la Milano, şi toată averea, considerabilă şi împrăştiată, a ajuns după revoluţie să fie pe teritoriul francez. A suferit pierderi importante, dar era totuşi prea bogat ca acestea să-l afecteze cu adevărat. A prevăzut că pericole şi mai mari urmau să-i ameninţe resursele. Multe dintre statele şi prinţii italieni îi erau profund îndatoraţi şi, în marea frământare care îi ameninţa patria, întrevedea că amândouă părţile vor găsi scuze cât mai năstruşnice prin care să se absolve de angajamentele care dădeau, în mod neplăcut, târcoale finanţelor lor. în această situaţie jenantă, a devenit prieten apropiat al unui ofiţer francez de rang înalt şi cu principii solide. Prietenul a văzut pericolul şi l-a sfătuit să intre în

serviciul francez. în anii tinereţii sale, tata a servit lungi perioade sub multe flamuri şi a găsit peste tot un cod al onoarei pe care îl respectau ofiţerii. Dar aici a găsit maniere

brutale şi rapacitate universală. N-ar fi putut să scoată sabia în compania unor astfel de oameni şi nici pentru cauza lor. în cele din urmă, sub presiunea necesității, a acceptat (sau mai degrabă a cumpărat cu sumă considerabilă) postul de comisar al forțelor franceze din Italia. Poziția i-a permis, în cele din urmă, să recupereze cea mai mare parte a datoriei pe care o aveau statele italiene la el. Imensele sume le-a trimis, pe diferite căi, în Anglia, unde a devenit stăpânul unei averi colosale. Din imprudență, s-a aflat ceva, iar consecințele au fost de două ori nefericite, căci astfel s-a văzut că socotelile îi erau îndreptate spre Anglia, ceea ce în sine era destul pentru a-l transforma în obiect al urii şi suspiciunii, şi i-a îngrădit posibilitatea de a-şi elibera drumul cu ajutorul banilor. Aceste pricini, la care se mai adaugă una, i-au făcut pe unii ofițeri francezi cu rang înalt şi influență să-i devină duşmani aprigi. Mama, cu care se căsătorise pe când era încă delegatul unui general de brigadă în serviciul austriac, era, prin naştere şi tradiție, evreică. Ea fiind de o rară frumusețe, un arhiduce dintr-o familie austriacă i-a propus o căsătorie morganatică. însă ea a refuzat, bazându-se pe argumentul că sângele ei era cel mai pur şi nobil din toate familiile evreieşti, că familia ei se trăgea, după cum spunea tradiția şi multe alte dovezi, din neamul înalților preoți ai iudeilor, din macabei şi din casa regală a Iudeii şi că pentru ea ar fi fost o înjosire să accepte, chiar de la un prinț conducător, condițiile unei astfel de căsătorii. Vorbele ei nu erau doar un prilej de a-şi arăta înfumurarea. Erau considerate de netăgăduit, din timpuri imemoriale în Transilvania şi statele vecine, unde familia mamei era bogată, onorată şi stătea alături de dregătorii locului. Ofițerii francezi de care am pomenit deja, incapabili de o pasiune adevărată, gonind doar după pofte nestatornice, care a doua zi lasă locul alteia la fel de vremelnică, au îndrăznit să o insulte cu propunerile cele mai

vulgare, atât de nepotrivite cu rangul şi moştenirea ei, dar mai ales cu demnitatea şi puritatea ei. Lucrurile acestea le-a împărtăşit tatălui meu care, întemniţat de lanţurile postului său de subordine, nu putea să răzbune astfel de injurii. Privirea sa era o oglindă vie a lucrurilor pe care superiorii săi le suportau la fel de greu ca indiferenţa soţiei sale. Nu doar unul era vinovat de insultele aduse părinţilor mei şi nu doar unul dorea răzbunare. Aceasta se putea face în oraşele germane folosind unele legi şi obiceiuri vechi care n-ar fi fost tolerate nici în Franţa. Duşmanii tatălui meu ştiau aceasta, dar la fel de bine ştia şi el şi căuta să scape de postul de ofiţer cu orice chip, favoare pe care nu o putea obţine nicicum. A fost obligat să servească în campania germană care începea atunci, şi în următoarele de la Friedland şi Eylau. Aici a fost prins în una dintre capcanele care i-au fost puse în cale şi apoi provocat la un act de indisciplină faţă de superiorul care l-a ademenit. Astfel, mult aşteptatul prilej a fost creat şi se aflau în acea parte a Germaniei unde răzbunarea lor putea lua orice formă. Tata a fost băgat la închisoare în oraşul vostru şi supus atrocităţilor temnicerului. învinuirile care l se aduceau erau atât de grave că putea să-şi piardă viaţa şi s-a văzut nevoit să se umilească cerând permisiunea de a-şi chema soţia şi copiii. Pentru cugetul său mândru, faptul de a fi nevoit să stăruiască pe lângă cei mai înverşunaţi duş-mani era destulă pedeapsă. Planul lor nu era însă să-l refuze. Pentru a grăbi venirea mamei, un curier militar, cu toate înlesnirile pentru drum, a fost trimis fără întârziere. Mama, fiicele ei şi cu mine locuiam în Veneţia. Cu ajutorul relaţiilor tatei în Austria, fusesem numit în serviciul imperial şi aveam un post înalt pentru vârsta mea. Dar, după plecarea tatei pe front, spre nord, cu armata franceză, fusesem rechemat ca sprijin indispensabil pentru mama. Nu că la anii mei puteam fi aşa ceva, căci de abia trecusem pe al

doisprezecelea an, dar, datorită precocității mele şi postului în armată, câştigasem destulă cunoaştere a lumii şi prezență de spirit.

Trec peste povestea călătoriei, dar, pe cât mă apropii cu gândul de oraşul mormânt al onoarei şi al fericirii familiei mele, inima îmi bate frenetic de prea multă tulburare. De câte ori văd turnul catedralei, privind din afara zidurilor, nu pot să nu-i blestem forma, care îmi aminteşte priveliştea pe care am văzut-o atunci mile întregi, pe când traversam pădurea. Cu multe leghe înainte de a ajunge, forma lui se profila pe cerul de un albastru îngheţat şi părea că nu se va apropia niciodată. Asta o necăjea pe surioara mea, Mariamne. Copil nevinovat! de ar fi rămas mereu la fel de mic pentru ochii ei, pe vecie departe! Atunci a început înşiruirea infamiilor care au pus capăt vieții familiei mele lipsite de noroc. în apropierea porților cetății, ofițerul care ne-a cercetat paşapoartele, văzând că mama şi surorile mele sunt evreice, cuvânt care pentru urechile mamei (crescută într-o regiune unde evreii îşi păstraseră onoarea) întotdeauna a sunat ca o distincție, a chemat un subaltern şi, în termenii cei mai grosolani, a cerut să i se plătească o dare. Am socotit că e un fel de taxă de drum pentru trăsură şi cai, dar am aflat repede că ne înşelam: o mică sumă de bani era cerută pentru mama şi surorile mele, ca pentru dobitoace. Eu, crezând că e vorba de o greşeală, m-am răstit ia el şi, spre onoarea lui, nu a părut dornic să ne insulte, ne-a arătat însă o plăcuță pe care, lângă animalele cele mai de rând, erau trecuți evreii şi evreicele cu un anumit preț pe bucată. în timp ce discutam, ofițerii de la poartă aveau un rânjet zeflemitor, curierii râdeau, şi toate astea în prezența a trei făpturi a căror splendidă frumusețe, diferită de la una la cealaltă şi potrivită vârstei fiecăreia, ar fi făcut nobili să cadă în genunchi, cuprinşi de venerație. Mama, care până atunci nu a mai fost atât de fățiş jignită din cauză naționalității,

era prea şocată pentru a mai spune ceva. l-am şoptit câteva cuvinte ce au ajutat-o să-şi recapete demnitatea, am plătit şi am plecat spre închisoare. Ora de vizită se încheiase şi nu am mai fost primiți, iar mamei şi surorilor, fiind evreice, nu li s-a permis să rămână în oraş. Trebuiau să meargă în cartierul evreiesc, o suburbie etnică, unde era aproape imposibil să obții găzduire într-un loc cât de cât curat. A doua zi, spre groaza noastră, l-am găsit pe tata aproape mort. Mamei nu i-a spus lucrurile cele mai rele pe care le îndurase. Mie mi-a spus cum, înnebunit de insultele primite, a învinuit curtea marțială de obiceiuri corupte, le-a spus că i s-au făcut propuneri de anulare a sentinței în schimbul a două milioane de franci, iar singurul motiv pentru care nu dădea curs acestui târg era neîncrederea.

«Mi-ar fi luat banii şi ar fi găsit apoi un pretext pentru a mă omorî ca să nu pot spune nimănui.» Lucrurile erau prea aproape de adevăr pentru a fi îndurate. împreună cu autoritățile locale, duşmanii militari ai tatălui meu au uneltit împotriva lui, au fost plătiți martori şi, în cele din urmă, a fost supus, în secret, unei metode de tortură care încă se mai practică în estul Europei.

Tortura şi degradarea l-au răpus. Nechibzuit, dar dintr-o pornire naturală de revoltă filială, am lăsat adevărul să-mi scape într-o convorbire cu mama. Ea... dar să nu mă abat de la firul întâmplărilor. Tata a murit. A luat însă măsuri în ceea ce mă priveşte, având grijă ca niciunul din duşmanii lui să nu se poată atinge de avere. între timp, mama şi surorile mele au închis ochii tatei şi l-au dus pe ultimul drum, însoțite, în toate momentele acestui trist rit, de insulte şi jigniri mai josnice decât poate răbdarea umană să îndure. Incapabilă să gândească limpede, cuprinsă de viforul durerii fireşti, mama a denunțat purtarea magistraților public şi, în fața curții, i-a învinuit pe unii dintre ei de cele mai vulgare propuneri la adresa ei, i-a

învinuit pe toți de folosirea torturii asupra tatălui meu şi, în final, i-a acuzat că au uneltit împreună cu forțele opresoare franceze. Cea din urmă învinuire i-a înspăimântat, căci francezii deveniseră odioşi în ochii tuturor celor care mai aveau o fărâmă de patriotism. Mi s-a strâns stomacul când m-am uitat în sus la masa consiliului, tribunal de tirani cu fețele împurpurate sau livide de furie. M-am uitat întâi la ei şi apoi la nobila mea mamă şi la fiicele ei plângând, atât de neputincioase, iar ei mocnind a josnică răzbunare, atotputernici în acest ținut. Cu dragă inimă mi-aş fi sacrificat toată averea în schimbul permisiunii de a părăsi oraşul infernal cu sărmanele femei dragi mie, în siguranță şi cu onoarea intactă. Magistrații, stârniți de aceste cuvinte, aveau însă cu totul alte planuri. Mama a fost arestată şi acuzată de trădare, scandalum magnatum sau instigarea la revoltă. Cu toate că cele spuse erau adevărate, unde Doamne să caute dovezi? Se simțea nevoia unor oameni de onoare. Astfel de persoane, chiar cuprinse, în aceeaşi măsură, de boala tiraniei, ar fi dat înapoi, pline de ruşine la gândul de a se răzbuna pe o femeie. Şi ce răzbunare! Ah, puteri cereşti! cum de-am trăit să vorbesc despre un asemenea lucru! Omul născut din femeie să o supună biciului şi asta pe străzi în plină zi! Chiar şi în cazul creştinelor, legea pedepsea grav astfel de fapte, dar pentru evreice, după o lege împotriva acestui neam persecutat, orice canon era întreit şi mult mai înjositor. Ce altceva puteai aştepta de la un oraş care îi întâmpina pe evrei socotindu-i asemenea dobitoacelor. Sentința a fost pronunțată şi urma să fie executată în decursul a două zile, cu un oarecare răstimp între ele, fără îndoială pentru a prelungi zbuciumul sufletesc, dar sub pretextul uşurării suferinței trupeşti. Peste trei zile fusese rânduită prima parte a pedepsei. Mama a petrecut astă vreme citind Scripturile credinței ei, în rugăciune şi contemplare. Fiicele

îi stăteau alături plângând zi şi noapte şi implorând în genunchi pe orice om cu influenţă care intra în celulă. Ce am făcut eu în timpul acesta? Fii cu luare aminte, drag prieten. Am luat cu asalt orice om cu funcţie, orice om care avea o cât de mică trecere în faţa autorităţilor, toate nevestele, surorile şi fiicele acestor oameni, i-am copleşit necontenit cu insistenţele mele, i-am obosit cu rugăminţile mele. M-am făcut una cu ţărâna, eu, cea mai desăvârşită făptură a Domnului, şi am implorat în genunchi îndurare pentru mama. l-am rugat fierbinte să mă lase pe mine în locul ei, să ispăşesc o pedeapsă de zece ori mai mare. O dată sau de două ori am stors câteva lacrimi care m-au însufleţit.Totuşi, cum am aflat mai apoi, erau mai mult pentru iubirea mea filială decât în favoarea mamei. Foarte rar am fost ascultat cu răbdare, iar din multe case am fost alungat cu insulte. A venit şi ziua în care am văzut-o pe mama pe jumătate dezgolită de autorităţile infame. Am auzit porţile închisorii deschizându-se. Am auzit surlele judecătoriei. Ea mă avertizase ce să nu fac. Eu însumi m-am înfrânat. Aş sacrifica oare răzbunarea sacră şi cuprinzătoare pentru triumful momentan asupra unui singur om? Dacă nu, trebuia să mă feresc să ies, căci am simţit cum, în momentul în care javra aceea de călău îşi va ridica mâna blestemată asupra mamei, pumnalul meu îi va găsi inima mai repede ca fulgerul. Când am auzit răgetul mulţimii, m-am temperat, am îndurat, m-am înfrânat. M-am strecurat pe uliţe dosnice de lângă surorile mele istovite pe care le-am lăsat dormind îmbrăţişate în pădure. De acolo am ascultat strigătele gloatei şi m-am gândit că pot reface drumul pe care au dus-o pe mama după strigătele triumfătoare ale norodului. Acolo, chiar atunci, am făcut un jurământ – ah, tăcută pădure! m-ai auzit pronunţându-l! – un legământ căruia i-am rămas credincios. Mamă, eşti răzbunată! Dormi, fiică a Ierusalimului! căci în sfârşit prigonitorul cunoaşte

somnul de veci. Sărmanul tău fiu a plătit preţul jurământului său, fărâmarea propriei fericiri, pierderea unui paradis ce se însenina pe pământ, a unei inimi la fel de neprihănite ca a ta şi un chip la fel de minunat.

M-am întors şi am găsit-o acasă. Dormea cu tresăriri, era străbătută de friguri şi agitată. Când şi-a revenit şi a dat cu ochii de mine a roşit, de parcă ar fi putut scădea în ochii mei şi înjosirea i-ar fi atins fiinţa, l-am spus atunci de jurământul pe care îl făcusem. O clipă ochii i-au scânteiat aprig, dar când am continuat să-i povestesc despre cele ce nădăjduiam să le înfăptuiesc m-a chemat la ea, m-a sărutat şi a şoptit:

«Nu aşa, fiul meu! nu te gândi la mine, nu te gândi la răzbunare, gândeşte-te doar la Berenice şi Mariamne.»

Da! Un astfel de gând era ameţitor.Totuşi, aşa cum am aflat de la una din servitoarele noastre devotate, această mamă, magnanimă şi jertfelnică, se purtase, în dimineaţa calvarului, aşa cum se cuvine unei fiice a lui Iuda Macabeul: a privit cu seninătate gloata ticăloasă; n-a scos nici un sunet când crudul gârbaci i-a atins pielea albă. Există un lucru care înlesneşte triumful asupra simţurilor: măsura în care avem simpatia celor prezenţi. Mama nu a avut-o la început, însă, nu după mult timp, frumuseţea ei angelică, sfinţenia inocenţei răpite, jeluirea femeii – binecunoscută celor săraci – sentimental puterii ocrotitoare deşteptat în inimile bărbaţilor, au iscat o schimbare adâncă în purtarea mulţimii. Unii chiar i-au ocă-rât pe cei care au avut cuvinte împotriva ei. Tăcerea uimirii şi a respectului a urmat zgomotului şi frământării, şi simţăminte prea puţin înţelese au stăpânit gloata barbară în timp ce priveau spectacolul tăriei răbdătoare a osânditei. S-au auzit cuvinte de ameninţare împotriva călăului. Lucrurile au uat o întorsătură periculoasă şi magistraţii au fost nevoiţi să oprească brusc totul.

în ziua aceea ni s-a dat voie să ne întoarcem la locuința noastră sărăcăcioasă din cartierul evreiesc. Nu ştiu dacă ai destule cunoştinţe despre obiceiurile noastre ca să şti că, în orice casă, acolo unde se respectă tradiţiile, există o încăpere destinată mâhnirii, o încăpere închisă tot timpul, în afara momentelor de mare tulburare. Acolo totul e înadins răvăşit, spart, distrus, rupt, ca un simbol respingător pentru ochiul pustiirii, care, de atâta vreme, chinuie Ierusalimul şi al devastării pe care a făcut-o bourul în viile Iudeii. Mama, ca o prinţesă evreică, ţinea toate obiceiurile. Chiar în această suburbie prăpădită avea o încăpere a dezolării. Acolo am auzit împreună cu surorile mele ultimele ei cuvinte. Cealaltă parte a pedepsei urma să fie executată peste o săptămână, în acest timp a refuzat să îşi arate frica, dar înfrânarea a făcut suferinţa cu atât mai aprigă. Au urmat febra şi o cumplită agitaţie. Noi, care o priveam dormind, înţelegeam destul din visele ei, simţeam teroarea pentru viitor şi sentimentul pustiirii trecutului. Natura îşi afirma drepturile. Dar cu cât era mai împovărată de suferinţă cu atât vedeam cât de cruntă

fusese şi deci cât de admirabilă stăpânirea de sine. Totuşi, cu cât slăbiciunea ei creştea cu atât teroarea se intensifica, până când am implorat-o să se liniştească, încredinţând-o că îl voi omorî pe acel ce va încerca să o expună iar pedepsei publice, că vom muri cu toţii, că se vor sfârşi definitiv nedreptatea şi frica. S-a liniştit la auzul cuvintelor mele pline de încredere că nimeni nu se va mai apropia de ea. Somnul i-a devenit mai tihnit, dar febra a continuat să-i crească şi, încet, a călătorit dormind spre odihna de veci care nu mai cunoaşte zorii trezirii.

Acesta a fost un moment de cumpănă în viaţa mea. Să stau să îmi ocrotesc surorile? Dar ce putere aveam eu printre vrăjmaşi? M-am sfătuit cu Rachel şi am făcut nenumărate planuri. Chiar atunci, în noaptea în care mama

a fost încredințată țărânei în cimitirul evreiesc, a sosit un ofițer cu un ordin care îmi cerea să mă întorc cât mai grabnic la Viena. Un ofițer francez, martor la toată povestea părinților mei, a fost profund îndurerat şi dezgustat de cele petrecute. A scris o scrisoare relatând cele întâmplate unui ofițer austriac cu rang înalt, un prieten al tatei, care a primit un ordin de la împărat, ordin în care se spunea că sunt paj şi ofițer în garda să personală. Ah, ceruri! dar câtă neglijență că nu le includea şi pe surorile mele! Oricum, cel mai bun lucru care îl puteam face de aici înainte era să încerc să îmi folosesc influența la curtea imperială şi să le aduc la Viena. Mi-am dat toată silința să duc la îndeplinire această misiune. însă au trecut şase luni până am fost primit la împărat. Dacă cererea mea i-a căzut vreodată sub ochi, a presupus că oraşul vostru, drag prieten, e la fel de lipsit de pericole ca oricare altul şi deci sigur pentru surorile mele. Eu eram la fel de naiv în privința primejdiilor de aici. în cele din urmă, cu permisiunea împăratului, m-am întors. Şi ce am găsit? Trecuseră opt luni şi devotata servitoare, Rachel, murise. Sărmanele mele surori fuseseră împreună, dar, lipsite cu desăvârşire de prieteni, nu ştiau încotro să o pornească. Astfel, părăsite, au căzut în mâinile perfide ale ticălosului temnicer. Sora mai mare, Berenice, cea mai sublimă şi nobilă frumusețe, a atras admirația mizerabilului cât timp fusese în închisoare cu mama. Când m-am întors în oraş, cu documente imperiale pentru amândouă, am aflat că Berenice îşi găsise sfârşitul în mâinile nemernicului şi nu am putut obține nici o altă informație, în afara unui certificat de deces. în sfârşit, înflo-ritoarea, surâzătoarea Mariamne era, de asemenea, moartă de durerea pierderii surorii. Tu, drag prieten, ai fost plecat în călătorie cât a avut loc această catastrofală poveste pe care ți-am istorisit-o. Nu i-ai văzut nici pe tata, nici pe mama. Dar te-ai întors la timp să iei sub ocrotirea ta, din mâinile detestabilului,

mizerabilului temnicer, pe surioara mea cu inima frântă, Mariamne. Când ai avut impresia că m-ai mai văzut undeva, în ea m-ai văzut, drag prieten, în trăsăturile ei.

Acum lumea era pustie pentru mine. Nu mă mai interesau cele ale iubirii, oriunde aş fi fost. Mă preocupau doar cele ale urii. M-am transferat în serviciul rusesc, cu perspectiva de a primi vreo misiune la frontiera poloneză, ceea ce ar fi înlesnit punerea în aplicare a planului meu de a-i stârpi pe toți magistrații oraşului acesta. Furia războiului m-a dus însă în cu totul alte locuri. A încetat apoi, şi generația următoare nu o va vedea reaprinsă, căci cel ce a tulburat pacea era prizonier pentru totdeauna şi toate națiunile erau secătuite. Aşa că acum trebuia să găsesc o metodă de a-mi duce la împlinire planul, cu atât mai mult cu cât, în fiecare an, mai mureau câțiva dintre cei pe care trebuia să-i pedepsesc. Din mormântul părinților mei se ridica o voce pe care o auzeam zi şi noapte, cerând răzbunare înainte să fie prea târziu.

Aşa că am luat măsuri. Mulți evrei au fost la Waterloo. Dintre aceştia – toți mâniați pe Napoleon pentru promisiunile pe care le făcuse la adunarea evreilor de la Paris şi pe care nu fusese în stare să le țină – am ales opt, pe care îi cunoşteam îndeaproape ca oameni înăspriți de armată, fără milă. Cu ei ca aghiotanți am vânat o vreme în pădurile voastre. Sunt surprins că nu ai auzit de moartea pe care a suferit-o călăul, cel care a îndrăznit să ridice mâna asupra mamei. L-am întâlnit pe omul acesta din întâmplare în pădure şi l-am ucis. Am stat de vorbă cu nenorocitul, ca un străin întâi, despre cazul memorabil al evreicei. Dacă s-ar fi înmuiat, dacă ar fi arătat măcar o urmă de remuşcare, m-aş fi domolit. Departe de aceasta însă. Câinele, neavând habar cu cine vorbeşte, a jubilat, a... dar de ce să repet cuvintele ticălosului? L-am tăiat în bucăți. Următoarea mişcare a fost să înlesnesc înmatricularea complicilor mei la

universitate, fiecare separat. Au îmbrăcat uniforma colegiului. Şi acum iată limpezirea misterului care a cauzat atâta nedumerire. Ca simpli studenţi eram primiţi fără rezervă în orice casă. Chiar era un obicei, aşa cum bine îţi aminteşti, printre studenţii mai tineri, de a merge mascaţi, adică în uniformă şi cu faţa acoperită. Practica aceasta a continuat chiar în momentele cele mai tensionate şi pline de teroare, căci aceste veşminte se presupunea că sunt un semn al siguranţei. Dar şi după ce hainele au trezit bănuieli, era suficient să apar cu faţa descoperită în fruntea mascaţilor ca să fim primiţi cu braţele deschise, lată de unde uşurinţa de a ucide şi lipsa oricărei iniţiative de a cere ajutor. îmi apucam victima şi ea se uita la mine zâmbind plină de încredere. Armele erau ascunse sub robele uniformei şi, chiar când le scoteam şi ameninţam cu ele, tot credeau că e doar un gest teatral. M-am desfătat de faptul că abuzam de încrederea lor în mine? Nu – l-am privit cu dispreţ şi am deplâns necesitatea unui astfel de act, dar mama, o nălucă pe care nu o vedeam cu ochii, ci o simţeam mereu ridicându-se înaintea mea, mă obliga să strig şi mai tare victimelor mele uluite:

«Asta este pentru femeia evreică! Javră ticăloasă! îţi aminteşti de evreica pe care ai umilit-o, de jurămintele pe care le-ai ignorat că să o dezonorezi, de legile drepte pe care le-ai încălcat, de rugămintea plină de chin a fiului ei pe care l-ai batjocorit?» Am spus fiecărui bărbat şi fiecărei femei care şi-au primit pedeapsa cine eram, ce răzbunam şi pe cine. Nu cred că e nevoie să repet detaliile cazurilor. Unul sau două am fost nevoit să le las pe mâna complicilor mei. Astfel, bănuiala a fost îndepărtată căci toată lumea ştia de prezenţa mea în altă parte. Am avut grijă însă să nu sufere nici unul dintre cei care nu se găseau pe lista unde figurau numele magistraţilor care au condamnat-o pe mama şi a celor care au ignorat implorările fiului ei.

Dumnezeu a binevoit să îmi pună în cale o teribilă ispită, care ar fi putut să îmi întoarcă gândurile de la răzbunare, să mă facă să îmi uit jurământul şi să alung vocile care mă chemau din mormânt Aceasta era Margaret Liebenheim. Atât de oribilă îmi era datoria de a plăti cu sânge după ce chipul şi vocea ei îngerească mă linişteau. în ceea ce îl priveşte pe bunicul ei, mi se pare ciudat să o spun, dar nicicând nu era inocenta mea soție mai minunată decât în rolul de nepoată. Atât de uimitoare era bunătatea ei față de bătrân şi atât de divină puritatea ei, opusă amintirilor mele pline de acuzații despre el, căci era unul dintre cei mai vinovați. Am amânat pedepsirea lui până la sfârşit şi, de dragul ei, l-aş fi iertat, chiar m-am hotărât să îl cruț când unul dintre oamenii mei, care avea o duşmănie neîmpăcată pentru acest om, a jurat că va duce el răzbunarea până la capăt, orice s-ar întâmpla, şi că ar putea să fie nevoit să o ucidă şi pe Margaret dacă nu respectam planul inițial. Am cedat, căci împrejurările îl făceau puternic Noaptea stabilită era una în care credeam că soția mea nu va fi acasă căci rânduisem aceasta împreună şi nu pot înțelege ce s-a întâmplat. Trebuie să adaug că singurul motiv al căsătoriei noastre secrete a fost să-l fac pe btrân să creadă că familia i-a fost dezonorată, aşa cum şi el o umilise pe a mea. Am avut grijă să afle că nepoata lui purta în pântece promisiunea maternității, dar fără să ştie că avea binecuvântarea căsătoriei. Descoperirea l-a făcut să se răzgândească subit şi să dorească unirea căreia i se opusese înainte, şi a făcut cu atât mai amară hâda lui moarte. Atunci am încercat să mă gândesc doar la nenorocirea mamei dar, în ciuda a toate, bătrânul era pentru mine doar bunicul lui Margaret. De-aş fi fost singur, ar fi scăpat. Nu cred să mai fi simțit o asemenea oroare ca atunci când am văzut-o alergând în ajutorul lui. Mă bazasem pe absența ei şi hidoşenia momentului în care m-a văzut apucându-l pe

bunicul ei întrece orice am trăit până atunci. A leşinat în braţele mele, am dus-o sus cu unul dintre oamenii mei şi am adus apă. între timp, bunicul ei a fost ucis, chiar în timp ce ea leşina. De teamă să nu fiu descoperit, dar fără să prevăd o asemenea întâlnire cu ea, nici nu m-am gândit la o posibilă explicaţie care ar fi fost vitală, în împrejurările date, să facă purtarea mea înţeleasă, l-am spus povestea mamei şi a surorilor mele, dar am născocit alte nume. Ştia de nedreptatea ce li se făcuse, m-a auzit vorbind de răzbunare. Pe urmă, când ne-am luat rămas bun, un singur cuvânt din partea mea a fost suficient să înţeleagă totul. A fost de ajuns să spun că sunt acel fiu, că acea mamă nefericită, atât de groaznic umilită şi năpăstuită, era mama mea.

Cât despre temnicer, s-a întâlnit cu unii dintre noi. Fără să bănuiască legătura pe care o aveam cu victimele lui, a fost ispitit să vorbească de cele mai înfiorătoare amănunte legate de sărmana mea Berenice. Copila, în ciuda răutăţilor auzite, se împotrivise cu multă înverşunare, îşi apărase puritatea trupului şi demnitatea, lucruri pe care monstrul pretindea că le luase fetei – bolnavă, părăsită şi mai târziu delirând – după propria lui mărturisire, nu fără violenţă.

A fost mult prea mult. Patruzeci de mii de vieţi să fi avut nu mi-ar fi putut stinge setea de răzbunare. Dacă măcar s-ar fi purtat cu demnitate ar fi murit ca un soldat. Ticălosul ne-a uimit cu cea mai abjectă laşitate şi... dar ştii bine soarta lui. Acum totul s-a încheiat şi natura umana e împăcată. Totuşi, dacă te vei plânge de sângele vărsat, de teroare, gândeşte-te numai la toate relele care m-au îndreptăţit, gândeşte-te la sacrificiul prin care am înzecit puterea acestor drepturi, la societatea care avea trebuinţă de o înspăimântătoare lovitură, de un şoc pentru a înlesni drumul acestor învăţăminte spre adunările cârmuitorilor.

Totul a fost dus la împlinire. Iar voi, victime ale umilirii, în moarte veţi primi cinstire căci nu aţi suferit în zadar şi

nici nu ați murit neştiute de nimeni. Dormi, dar, soră Berenice, dormi în pace blândă Mariamne. Şi tu, nobilă mamă, lasă nedreptatea țesută pentru a te înjosi să se ridice, să înflorească în valuri întinse de onoare pentru femeile neamului tău persecutat. Dormiți, fiice ale Ierusalimului, în sfințenia suferinței voastre. Iar tu, dacă e cu putință, fiică prea iubită a creştinilor, a cărei tovărăşie i-a fost aşa de curând refuzată în viață, deschide mormântul pentru a-l primi pe cel ce, în ora morții sale, nu vrea să îşi mai amintească de nici un alt nume primit pe pământ decât cel de ales al tău şi înflăcărat iubit.

Maximilian”